Postimees

69. aastakäik.

Jimub iga päew warahommikul.

„Postimehe“ esmaspäewane nr. ilmub keskpäewal.

Toimetuse ja talituse aadress: „Postimees“, Tartu. — **Könetraadid:** talitusel nr. 80, toimetusel nr. 186 ja nr. 2-86. Telegrammi-aadr.: Postimees, Tartu.

Toimetuse könetunnid: Jaani uul. nr. 11/13, lehe toimetuses igal äripäewal kella 11—1 lõunal. Peatoimetaja könetund 12—1.

Käsikirjad mitte-kirjasaatjate poolt arwatakse hinna alla, *kui neile* t a s u n õ u d m i n e peale on kirjutatud. Tarwitamata käsikirjad hoitakse ainult selekohasel soowil alal.

„Postimees“ asub Jaani t. nr. 11/13 (omas majas) ülikooli wastu. „Postimehe“ raamatukauplus Suurturg 16, tel. 250.

„Postimehe“ Tallinna kontor asub Pikal t. nr. 6, tel. 16-11.

Aadressi muutmise korral tuleb 25 m. maksa ja wana aadress üles anda. **Saatmata-jäänud numbrid** saadab lehe talitus ainult 14 päewa jooksul peale numbri ilmumist maksuta järele.

Üksik nummer 5 mrk.

„Postimehe“ tellimishind:

Kodumaale:	1	kuu peale	postiga	110	marka,	postita	95	marka
	2	„ „	„	220	„	„	180	„
	3	„ „	„	300	„	„	250	„
	4	„ „	„	390	„	„	340	„
	6	„ „	„	550	„	„	500	„

Wiljamaale 1 kuu peale 250 marka.

Kuulutuste ühe weeru millimeeter kuulutuste küljel 5 marka, lehe eesotsas 10 marka, tekstis kuulutuse kirjaga 12 mk. ja tekstis teksti kirjaga 15 mk. Eelmise päewa õhtul k. 5 ülesantud kuulutused ilmuwad järgmisel päewal.

Hinnaliste lisade tellimishind:

„Lasteleht“ 30 mk. weerandaastas. „Terwis“ weerandaastas 30 mk.

Tellida wõib lehte igast päewast alates kuni iga kuu wiimase päewani.

Nr. 169. Laupäewal, 27. (14.) juunil 1925. Tänaft lehte on 8 lehekülge. Nr. 169.

26. juunil s. a. lahkunud endist rahaministrit

Tõnis Wares't

mälestab sügawas leinas Wabariigi walitsus.

Klaasi

igaks otstarbeks!!!

Akna-, Waateakna-, Peegli-, Ornament- (igas wärwis), **traat-**

Alabaster-, Opak- (milmes wärwis), **Musta-, Schock-klaase** hõbetatud ja hõbetamata

kitti, spahtelmassi ja klaasinuge

saada laost igal arwul.

Wäljamaa klaasiwabrikute esitus:

A. Luberg & Ko

Tallinnas, Uus tän. nr. 28/6.

Telegrammi aadress: „Aluberg Tallinn“. Könetraat 13-79.

Kõik töösturid, kaupmehed, põllumehed, ostjad!

IV. Eesti näitus-mess

Tallinnas 15.—24. augustini s. a.

Suurem ülemaaline ja rahwuswaheline näitus ja mess Eestis ja Põhja-Õhtu Euroopas.

27 laialdast osakonda tööstuse, kaubanduse ja põllutöö alalt. Täielikumad wäljapanekud tööstuse ja põllutöösaaduste, põllutöö masinate ja riistade alalt.

Eeskujulik **wõi, sigade, sulgloomade, tõukarja ja tõuhobuste** wäljapanek.

Ülemaaline wõistlus auhindade peale järgmistel wäljapanekutel jõumasinad ja katlad, tsement ja tsemendisaadused, laewa laternad ja signaalabinõud, paadimootorid, nahatööstus, paber, papp, spordiriistad, klaas, muusikariistad, seebid, wõi, bacon, kala-, liha ja aiawiljakonserwid, wiinad, likööridd, weinid ja baconi sead.

Prospektid ja ülesandmiselehed saada näitus-messi büroost **Tallinn, W.-Wiru uul. 12.**

Esitajad kodumaal igas tähtsamas kohas.

Ülesandmise wiimane tähtpäew 15. juulil k. a.

Tööstuse tän. nr. 16.

APOLLO 27., 28., 29. ja 30. juunil s. a. APOLLO

Sensatsioonfilm, mis on kõmu sünnitanud kogu maailmas.

Meieaja armastuse paradiis.

Draama 7 s. osas. — Peaosas kuulus **Bruno Kastner.**

Suurepärased wiimase moe toaletid ja hiilgaw seadeldus.

NALJAPILT.

Algus kell 6, pühapäewal kell 3.

Lugupeetud „Postimehe“ lugejatele ja kuulutajatele teatame, et

„Postimehe“ Tallinna toimetus ja kontor

asub 1. juulist s. a.

Kuninga tän. nr. 6, II korral.

Telefon 16-11.

„Postimehe“ talitus.

Illusion. Täna ja edasi. — Erakordselt põnew teos: Illusion.

„Must ümbrik“.

Suurim trikkide teos 7 osas.

Peaosas **Harry Piel,** kelle tõsised kaelamurdwad trikid äärmiselt imestamiswäärt. Selles teoses toodud wägiteod on ennastsalgawad ja ülim inimese julgus ja osawus.

— — **Lisaks uudisnali.** — —

Täna, 27. juunist alates. Kahekordne, lõbus eeskawa.

1) Pat ja Pataschon ringreisil Euroopas

Wördluseta lõbus farss 6 aktis.

Meie wanade tuttawate Pat ja Pataschoni wigurid ja tembud, kus tahtmatult pisarateni naerda saab.

2) Ameerikalik abielu.

Algupärane teos 6 waatuses.

Kõik ameerikalik on algupärane, üliloomulik, kuid ameerikalik abielu on tõesti imelik.

Riigiwanema käsutada olewatest summadest

määrati toetust: A. Kirsipuu kooli waesemate õpilaste toetuseks 25.000 m., riigi kunsttööstuskoolile kahe õpilase lõkitamiseks Pariisi dekoratiiw-näituseie haridusministri määramisel — 70.000 m., Eesti bibliograafia komisjonile, mis asub Eesti kirjanduse seltsi juures — 150.000 m., Eesti ajakirjanduse bibliograafeerimiseks, misjugune töö kestab umbes 10 a. — 150.000 m., W. Petersenile sõiduks Siirichi rahwuswahelisele kongressile 25.000 m., tapetud riigikogu liikme Nanilsoni lesele, kes on raskes seisukorras — 15.000 m., näitlejatele pr. Põder-Rohtile ja Kalbekile teatrikunstis täiendamiseks wäljaaale — 75.000 m. kummagile, 3. naiskongressi korraldajatele — 50.000 m., ajakirjale „Naiste töö ja elu“ — 50.000 m., Tartu naisseltsile käsitöö kursuste korraldamiseks — 25.000 m., Wene kaunide kunstide harrastajale seltsile „Guslile“ muusikariistade muretsemiseks — 40.000 m. ja Tallinna Wene gümnaasiumi puudustkannatajatele õpilastele — 50.000 m., üleriikliise kunstinäituse korraldamiseks haridusministeeriumi arwel — 120.000 m., ja preemiateks kolmele kunstnikule — 100.000 m.

Kingitus riigiwanemale.

Suur wapiga ilustatud tool.

Eile andis riigi kunsttööstuse kooli direktor W. Pats riigiwanemale Toompea lossis üle kooliõpilaste käsitöö — suure tooli, tuues ühtlasi õpilastelt terwituse. Tool on mustast tammepuust nikerdustega ja mahaga polsterdatud. Kõrget seljatuge ilustab uus Eesti wapp.

Eestimaa haigekassade liidu uus põhikiri registreerimata jäetud.

Märtsikuul ärapeetud Eestimaa haigekassade liidu kongressil wastuwõetud uus liidu põhikiri saadeti Tallinna-Haapsalu rahukogusse registreerimiseks, kuid nüüd teatab liidu juhatus, et Tallinna-Haapsalu rahukogu liidu põhikirja registreerimata jätnud, sest et põhikirjas ei ole ära näidatud revisjoni-komisjoni wolituste tähtaeg ega ole ka kongressi protokollis öeldud, kas oli kongress otsusewõimuline ja mitme häälega põhikiri kongressil wastu wõeti. Ilma uue kongressi kokkukutsumiseta on wõimata asja parandada, mispärast augustikuu alguseks liitu kuuluwatel haigekassadel kongressi saadikute walimisi toimetada tuleb, mispeale kongressi päew ja päewakord kindlaks määratakse.

Eesti Panga direktori amet seaduste seisukohalt waadatuna.

Rahwaerakonna riigikogu rühma liigete Joh. Jaanise ja Paul Luiga poolt esitati hiljuti riigikogu juhatusele küsimus: kas wõib riigikogu liige Eesti Panga direktor olla.

Selle küsimuse selgitamine ja lahendamine oli tingitud mitte mingist poliitilisest seisukohast, waid mööduandwad olid need asjaolud, mis nõuawad, et Eesti Panga, kui meie rahwuslise krediidi keskasutuse juhtimine peaks sündima mitte poliitiliste erakondade asemikkude kaudu, mis panga asjanduse tingimata poliitika keerudesse kisub, waid erapooletute asjatundjate poolt.

Seda õiglaselt põhjendatud otstarbekohast küsimust on nüüd teisiti seletada katsutud, eriti tööerakondlaste poolt ja nende häälekandjas nr. 143 on katsutud juriidilist põhjendust leida tööerakonda kuuluwa praeguse Eesti Panga direktori J. Kukke seisukoha kaitseks, kes ühtlasi riigikogu liige ja Rahwapanga nõukogu esimees on.

Tähendatud artiklis otsitakse seisukoha kaitseks toetust Eesti Panga põhikirjast, meie põhiseadusest, kodanl. teenistuse seadusest ja riigikogu poolt wastuwõetud riigiteenistuse seadusest, ning jõutakse otsusele, et need seadused riigikogu liikmele ühtegi takistust ei tee Eesti Panga direktoriks olemiseks.

Kuiwõrd see seisukoht ekslik on, selle kohta olgu järgmist tähendatud: 1) põhiseaduse paragr. 60 p. 2 räägib wabariigi walitsuse õigustest kaitsewäeliste ja kodanliste ametnikkude kinnitamise alal. Kodanlise teenistuse seadus ja riigiteenistuse seadus räägiwad ametnikkude õigustest ja kohustustest ja nende wahekorrast walitsusega üleüldse. Kuid peale selle on olemas iga ametiala kohta omad eriseadused, mis üksikasjaliselt wastawa ametiasutuse ja sinna kuuluwate ametnikkude õigused ja kohustused kindlaks määrawad.

Nii on rahaasjanduse ja pankade tegewuse kohta meil praegu maksmas Wene krediitseadus, ja selle näib „Waba Maa" artikli autor täiesti ära unustanud olewat, olgugi et see käesolewa küsimuse lahendamisel kõige olulisema tähtsusega on just J. Kukke seisukoha hindamiseks.

Krediitseaduse (S. K. 11 K. 10 s. a.) paragr. 28 ütleb selge sõnaga, et isikud, kes mingisuguse panga wõi rahaasutuse administratsiooni kuuluwad, ei wõi olla ühegi teise panga juhatuse ega nõukogu liikmeks.

Sellest on selge, et hra Kukke seisukord, kus tema Eesti panga direktorina ühtlasi ka Rahwapanga nõukogu esimees on, täiesti seadusewastane on.

Teistes rahaasutustes on sellest seaduse nõudmisest seni täpselt kinni peetud ja hra Kukke asjus on ka riigikontrolli poolt sammusid astutud selle seadusewastase nähtuse kõrwaldamiseks.

Tööerakonna häälekandja juhtkirjanik on sellest küsimusest targu mööda libisenud ja küsimust ainult sellelt seisukohalt käsitanud, kas wõib riigikogu liige Eesti Panga direktor olla. — Kuid ka selles küsimuses saadud kokkuwõtted tuleb pidada ekslikkud.

Põhiseaduse paragr. 38 on sõnasõnalt ja selgesti öeldud, et „riigikogu liikmed, wäljaarwatud wabariigi walitsuse liigete abid, ei wõi olla wabariigi walitsuse ega tema asutuste poolt nimetatud ametites." Siin ei ole mingit erandit tehtud ühegi asutuse ei ka eriti Eesti Panga kohta.

Täiesti asjata on katse Eesti Panga põhikirjast normisid leida, mis seda paragrahwi kuidagi teisiti seletada lubaks juriidiliste fiktsioonide abil.

Põhiseaduse loomisega ei ole tahetud mitte juriidilisi fiktsioone luua, waid riiklist korda ära määrata. Sellelt seisukohalt tuleb ka tõlgitseda ja aru saada põhiseadusest, mille paragr. 60 p. 2 teostataw on nii palju, kui palju see paragr. 38 kokkukõlas on.

Eesti Panga põhikirja paragr. 35 ei wõi wastolus olla põhiseadusega ega ka krediitseadusega, ja sellepärast tuleb selle teostamisel nimetatud seadusi silmas pidada. Ka nende direktorite walimisel, keda panga täiskogu walib.

Tegelikult on aga Eesti panga osatähed terwelt kõik praegu riigi käes ja wabariigi walitsus on sellega ühtlasi panga täiskogu, mispärast temal direktorite määramisel täpselt seaduse nõuetest kinni tuleb pidada. Hra Kukke direktoriks nimetamisel, mis sündis tema kaaserakondlase hra Strandmanni rahaministriks olemise ajal, ei ole aga sellekohaseid põhiseaduse nõudmisi mitte täidetud.

Koguni sawist jalgadele on ehitatud ka see wäide, nagu ei maksaks põhiseaduse § 38. nõudmine nende riigikogu liigete kohta, keda Eesti Panga täiskogu põhikirja § 35. põhjal walib, sest panga täiskogu on praegu, nagu öeldud, wabariigi walitsus ja mingisugust teist täiskogu, kes hra Kukke walinud wõiks olla, ei ole meil olemas.

Peaks kunagi tulewikus osa Eesti Panga osakühti tõesti eraisikute kätte minema, siis alles wõib juttu olla sarnasest panga täiskogust, nagu seda põhikirja § 35. ette näeb, ja siis alles saab rääkida nendest direktoritest, keda määrab wabariigi walitsus rahaministri ettepanekul, ja nendest, keda walib panga täiskogu nõukogu ettepanekul.

Kui hra Strandmann rahaministrina hra Kukke walitsusele ette pani Eesti Panga direktoriks määramiseks, siis tähendab see, et hra Kukk ikkagi nende direktorite hulka kuulub, keda walitsus määrab, mitte aga nende hulka, keda täiskogu nõukogu ettepanekul walib.

Järjelikult on hra Kukke suhtes põhiseaduse § 38. ja 60., p. 2. nõudmised ilmtingimata makswad.

Kuid ka sel juhtumisel, kui Eesti Panga juures põhikirja § 35. ette nähtud täiskogu peaks tekkima, kust osanikkudena ka eraisikud osa wõtawad, siis ei tohi kuidagi oletada, et sarnase täiskogu õigused direktorite walimisel suuremad olla wõiksid kui walitsuse õigused.

Sellepärast ei wõi siis ka sarnase täiskogu poolt walitud direktor ühtlasi riigikogu liige olla.

Siin ei ole tähtis asjaolude wormiline wahekord iseenesest, waid sellest tekkiwad järeldused, mis selles seisawad, et need walitsuse wõimu teostamisele alluwuse korras wastuwaidlematalt suurt raskusi sünnitama saawad, kuna isikud, kes Eesti Panga direktorina rahaministrile alluwad, selle juures aga ühtlasi riigikogu liige olles rahaministrist riigiõiguse mõiste seisukohalt kõrgemal seisawad. Et sarnasel korral otstarbekohast ja asjalikku töötamist olla ei saa, ja lahkarwamiste korral igaüks oma wõimu järele haarab ja kogu oma erakonna jalule ajab oma seisukoha kaitseks, on rohkem kui selge.

See asjaolu, et kord wiga on tehtud mõnede poolt, ei tähenda weel, et seda wiga kord parandada ja seisukorda terwendada ei tule.

Täiesti põhjendamata ja ekslik on ka „Waba Maa" etteheide rahwaerakonnale, nagu oleks see küsimus just wiimaste sündmuste puhul nagu kiuste päewakorrale toodud. Hoopis ümberpöördult. Meie oleme sellest küsimusest juba ammu rääkinud ja küsimus on isegi riigikogu juhatuses arutusel olnud ja koosseisu komisjoni antud, kes aga enne asja sisemise lahendamise juure ei asunud kuni kuskilt poolt algatus tuleb.

Kas on Eesti Panga presidendi poolt hra Kukke tähelepanu selle asjaolu peale juhitud, kuid kõik need katsed asja sisemiselt lahendada on sealtpoolt puht majanduslistel põhjustel tähele panemata jäetud.

Meie olime arwamisel, et siin isiklik taktitunne küllalt selgelt ütlema peaks, mis teha. Et aga siiski kõigest sellest mingit järeldust ei tehtud ja asja awalikkuse ette toomist soowiti, siis on see tingitud asjaosaliste taktitundest ja naha paksusest. Rahwaerakond on siin algatuse teinud mitte mingisuguste erakonna huwides, waid ebaloomuliku seisukorra selgitamise ja seaduse autoriteedi kaitsmise mõttes.

Selles mõttes on täiesti asjata tööerakonna katse oma erakonna liikme seadustewastast seisukohta kaitsta ja seda loomulikuks pidada. Juba see katse näitab, et siin igal juhtumisel küsimused poliitilisele pinnale kistakse, kus siis tõsiasjad tihti warju jääwad. Ja see'p see ongi, mille wastu meie waidleme, mida meie loomulikuks ei pea ja mille kõrwaldamist meie asja enese huwides nõuame.

—g.

Otepää linnamäel 5. juulil s. a.
Otepää laulupäew.

Kas ei tule ringkonnawalitsejate asutus ära kaotada?

Pühapäewasest lehest leidsid lugejad maakorralduse peawalits. eeskirja kokkuwõtte riigimaade ülematele ringkonna-walitsejate tegewuse ülewalwe asjus. Rõhutatakse tarwidust ülewalwet ringkonna-walitsejate tegewuse üle kõwendada. Sest ülewalwe nõrgenemise tagajärjel on tunda ringkonna-walitsejate korrahoide ehk distsipliini lõdwenemist, hoolimatuse tekkimist ametikohuste täitmisel jne.

Neil päiwil tuli ringkonna-walitsejate küsimus kõne alla maal rahwaerakonna kohalikkude tegelaste omawahelisel nõupidamisel.

Päris ühemeelselt rõhutati, et ringkonna-walitsejate asutus nüüd juba oma aja ära on iganud. Ülesanded, mida nemad täidawad, ei ole mitte nii keerulised, et neid mitte ka mõni teine asutus ei saaks täita. Teiselt poolt on need ülesanded juba sedawõrd wähenenud, et ühe ringkonnawalitseja alla mitm. mõisad käiwad. Nii ulatab ringkonna-walitseja wõimkond kõnel olewas ringkonnas üheksa mõisa kohta. Ja umbes niisama suur on tegewuspiirkond kõikidel. On ju meil mõisaid üle 1100 olnud, aga ringkonna-walitsejate arw ulatab 80 ümber. — Tagajärjeks on, et inimestel, kellel ringkonna-walitsejaga tegemist, tuleb kauge maa tagant tema juure käia. Teiselt poolt ei pääse ringkonna-walitseja mitte kergesti kohtadele, et asju ja olusid oma silmaga üle näha. Temal tuleb asju paberlikult ajada.

Seejuures juhtub sagedasti, et ringkonna-walitseja ka oma kantselei-päiwist mitte ikka ei saa kinni pidada, kui mõni erakordne koosolek ehk asjaõiendus wahele tuleb. Sarnasel korral tuleb siis inimestel kauge maa tagant tulles asjata oodata ja tühjalt tagasi minna, mis kibedal tööajal iseäranis pahandab ja kahju toob.

Kohalikkude tegelaste arwates wõiks ringkonna-walitsejate ülesandeid praegustes oludes wäga hästi w a l l a w a l i t s u s t e peale panna. Wallawalitsused saaksid nende ülesannetega kahtlemata ilma mingi raskuseta toime. Nemad ajaksid asju wististi isegi edukamalt. Sest wallawalitsuse tegelased puutuksid igale poole oma silmaga nägema, kui mõni asi lahendust nõuab. Ühe ringkonna-walitseja töö jaguneb seitsme, kaheksa wallawalitsuse peale ära. Enamasti tuleb iga wallawalitsuse peale ainult paar mõisat. Inimestel mõisast kerge kohaliku wallamaja juure pääseda. Wallawalitsuse kantselei on harilikult iga päew awatud. Asjata ootamised kaowad ära. Ei tule tuhjalt tagasi minna, kui tahad maa renti õiendada, ehk mõnda wäikest tunnistust saada.

Asjaajamine kaotab paberlikkuse iseloomu. Wallawalitsuse mehed ei pääse mitte ainult kergesti kohale asju isiklikult üle waatama, waid asunikel ja teistel on palju kergem wallawalitsuse töö-tundel isiklikult kohalikus wallamajas asju suusõnal ära seletada kui hulga maa taha ringkonna-walitseja juure käia.

Ühtlasi läheb asjaajamine kahtlemata ka odawamaks. Ligi 80 meest wabaneb, nende palk ja suur osa kantselei- ning asjaajamisekulust langeb ära. Sest kui põllutööministeerium wallawalitsustele ainult wäikestki lisa annab kantselei-kulude katmiseks, siis õiendawad omawalitsuse tegelased ringkonna-walitseja ülesanded ära ilma mingi iseäraliku raskuseta.

Kõik kohalikkude tegelaste wäited tunduwad nii põhjendatud olewat, et ringkonna-walitsejate asutuse ärakaotamisel ja nende ülesannete ümberpaigutamisel wallawalitsuste peale ei tohiks mingit takistust olla. Kuigi uuenduse ettewalmistamine ja läbiwiimine põllutööministeeriumile ajuti uut tööd juure toob.

Igatahes lihtsustaks see uuendus omalt kohalt meie walitsemis-aparaati ja aitaks walitsemis-kulusid kokku hoida, mis meie riiklikus elus põhjendatud nõudeks on.

Kõike seda silmas pidades tuleks põllutööministeeriumil tõsiselt kaalumisele wõtta, kas ei ole aeg ringkonna-walitsejate asutust lõpetada ja nende ülesandeid wallawalitsuse peale panna.

25. juunil 25. —n.

Harju panga hooldajad aruande kokku seadnud.
Panga kahjud ulatawad 168 miljoni peale.

Tallinna-Haapsalu rahukogu poolt määratud Harju panga hooldajad on panga aruandmise kokkuseadmise töödega lõpule jõudnud. Aruandest selgub, et kahjud ulatawad 168 miljoni marga peale. Selle aruande põhjal alustab oma tegewust likwidatsiooni komisjon.

Nagu juba warem teatatud, on pankade nõukogu põhimõtteliselt otsustanud hoiusumme, mis alla 50.000 marga, täielikult wälja maksta, kusjuures sellest saadaw kahju, umbes 5 miljoni marka, erapankade wahel ära jaotatakse.

Pankade nõukogu poolt waliti 3 erapankade esitajat, kes summa jaotamise kohta pankade nõukogule ettepaneku esitab.

Riigikohtu motiweeritud otsused
pr. Tõrwand-Tellmanni ja haridusministeeriumi wahelises kohtu asjas.

Neil päiwil said walmis riigikohtu otsuse motiiwid Tallinna linna 1. tütarlaste gümnaasiumi endise juhataja Anna Tõrwand-Tellmanni kaebeasjas haridusministeeriumi nõukogu otsuse peale tema õpetaja-tunniandja ametist lahtiregistreerimise asjas.

Asjaolud selles kaebeasjas olid kokkuwõetult järgmised: 15. weebruaril s. a. saatis pr. Tellmann seletuskirja haridusministrile ja palwekirja riigiwanemale tema koolijuhataja kohalt tagandamise asjas. Haridusministeeriumi nõukogu leidis, et kirjad sisaldawad haawawaid ütelusi kõrgemate ametnikkude ja asutuste wastu, ühtlasi leides ka, et pr. Tellmann oma teguwiisiga olewat näidanud, et ta ei suuda wõi ei taha noorsoole ning rahwale kaswatuslikult tähtsaid ja mõjurikkaid silmapilke küllaldaselt hinnata. Eeltoodud asjaoludega arwestades otsustas haridusministeeriumi nõukogu 31. märtsil pr. Anna Tõrwand-Tellmanni õpetaja ametist tagandada, arwates 1. aprillist s. a.

Riigikohtule antud kaebuses palus pr. Tellmann ülaltähendatud otsust tühistada.

Riigikohus asja läbi arutades ja prokuröri arwamist ära kuulates leidis:

Kaebaja Tõrwand-Tellmanni poolt haridusministri nimele antud seletuskiri 15. weebruarist s. a. oli haridusministeeriumis igatahes juba olemas, kui ministeerium 27. weebr. s. a. tegi oma otsuse Tõrwand-Tellmanni õpetajaks-tunniandjaks registreerimise kohta. Sellepeale waatamata otsustas ministeerium teda õpetajaks-tunniandjaks registreerida. Mispärast ministeerium juba 27. weebr. ei wõtnud arwesse seletuskirjas leiduwaid haawawaid ütelusi ja haridusministri wastu lugupidamatust awaldawat tooni, samuti ka ebakorrektsust ning hoolimatust asutuste, koolitegelaste ja nende hea nime wastu ja missugustel põhjustel seda kõik on 31. märtsi s. a. otsuses tagantjärele arwesse wõetud, ei ole kaewatud otsuses ära tähendatud.

Kompetentse asutuse poolt seatud korras otsustatud asja, kui otsus asjaosalistele on teada antud, ei ole ametiasutustel, ilma et uusi andmeid oleks juure tulnud ehk selleks seaduslik põhjus oleks, õigust uuesti otsustamise alla wõtta. Niisugune kord kaotaks usalduse ametiasutuste tegewuse wastu, ei kindlustaks küllaldaselt kodanikkude õigusi ja oleks lubamata õiguslise riigikorra juures.

Samuti ei ole otsuses ära tähendatud, missuguse teguwiisiga peale 27. weebruari s. a. kaebaja Tõrwand-Tellmann on näidanud, et ta ei suuda wõi ei taha noorsoole ning rahwale kaswatuslikselt tähtsaid ja mõjurikkaid silmapilke küllaldaselt hinnata.

Missuguseid lauseid ja ütelusi kirjadest haridusministeerium 31. märtsi otsuses on arwesse wõtnud, ei ole otsuses, mis üldistes lausetes kokku seatud, lähemalt ära tähendatud.

Pr. Tõrwand-Tellmanni palwe riigiwanemale 7. märtsist s. a. on saadetud prokurörile nähtawasti tema wastutusolewõtmiseks — missuguse süüteo eest, ei ole lähemalt ära tähendatud.

Kui süüdistus oli tõstetud haawawate ütluste tarwitamise ja lugupidamatust ilmutawa tooni pärast, siis ei olnud haridusministeeriumil õigust ka omalt poolt sellesama palwe sisu pärast kaebajat distsiplinaar korras wastutusele wõtta, sest distsiplinaar kord langeb ära, kui ametniku wastu sama süüteo pärast on kohtuwõimude ees süüdistus tõstetud.

Sellepärast otsustas riigikohus haridusministeeriumi otsus tühistada ja asi haridusministrile uueks otsustamiseks saata.

*

Riigikohtu otsuse motiiwidest selgub, et sel juhtumisel, kui haridusministeeriumil pr. Tellmanni õpetaja kohalt tagandamiseks uusi põhjendusi ette tuua ei ole, jääb ta oma endise, s. o. õpetaja kohale edasi.

Teises kaebuses

et pr. Tõrwand-Tellmann on haridusministri otsusega madalama-astmelisele kohale registreeritud ja wähema palga peale arwatud, motiweerib riigikohus oma otsust järgmiselt:

Awalikkude keskkoolide seaduse par. 53. põhjal walib keskkooli juhataja omawalitsuste koolides kooli ülewalpidaja omawalitsuse koolivalitsus ja registreerib ametisse haridusministeerium. Keskkoolide juhataja abi ja õpetajate kandidaate omawalitsuste koolides paneb sama seaduse par. 54. põhjal koolijuhataja kooli ülewalpidawa omawalitsuse koolivalitsusele ühes pädagoogika nõukogu arwamisega walimiseks ette; walitud isikud esitatakse haridusministeeriumile ametisse registreerimiseks. Anna Tõrwand-Tellmann oli haridusministri otsusega 27. jaan. s. a. alates 1. weebr. s. a., sama gümnaasiumi juhataja kohalt wabastatud. Tõrwand-Tellmann oli küll teatanud Tallinna linna koolivalitsuse juhatajale, et siis, kui haridusministeerium teda gümnaasiumi juhataja kohalt lahti registreerib, tema nõus on kasutama ministeeriumi poolt antud õigust ja jääma gümnaasiumi inspektriisi kohale.

Kaebaja Tõrwand-Tellmann aga ei ole awalikkude keskkoolide seaduse par. 54. ettenähtud korras Tallinna linna koolivalitsusele gümnaasiumi juhataja abi koha peale walimiseks ette pandud, ei ka haridusministeeriumile ametisse registreerimiseks esitatud, mispärast ka haridusministeeriumil õigus puudus kaebajat gümnaasiumi juhataja abiks registreerimiseks.

Kaebaja arwamine, et tema seadusewastaselt on tagantjärele madalamaastmelisele kohale registreeritud ja wähema palga peale arwatud, on ekslik. Kaebaja oli haridusministeeriumi poolt küll wabastatud gümn. juhataja kohalt, aga ei olnud wabastatud õpetaja ametist samas gümnaasiumis, nii et tema suhtes erilist registreerimist õpetaja ameti peale samas gümnaasiumis sugugi tarwis ei olnudki.

Kõige selle põhjal otsustas riigikohus Anna Tõrwand-Tellmanni kaebuse tagajärjeta jätta.

*

Tellmanni koolijuhataja kohalt tagandamise asjas walminewad riigikohtu otsuse motiiwid lähemal ajal.

Kas Teie
olete juba proowinud üle maailma kuulsat ennesõjaaegset saapakreemi

Kui mitte, siis ostke ja proowige teda täna weel ja pange tähele, et
Jmmalin
on puhas terpentiini-kreem, wõrdlemata kõrge headusega.
Peaesitaja: A. Gluchowsky
Tallinn, Wene tän. 8.

Järjekorraline wõitude wäljaloosimine.

Riigikassa teatab, et wabariigi 1920. a. wõidulaenu 22. järjekorraline wõitude wäljaloosimine ja teine piletite kustutamine pannakse 1. juulil s. a. kell 2,45 Eesti panga ruumides toime.

Eesti konsulaat Brüsselis.

11. juunil awati Brüsselis Eesti konsulaat. Uue konsuli aadress on: Mr. Thiery, Brüssel, Rue de Chatelain.

Meierowicz läheb wäljamaa reisile.

R i i a s t, 26. juunil. Läti wälisminister Meierowiz wõtab 29. juunil wäljamaa reisi ette, mis umbes 4 nädalat kestab. Minister külastab omal reisil Kownot, Berliini, Brüsseli, Pariisi, Londoni, Rooma ja Praagat.

Warssawit külastada ei kawatseta Poola wälisministri äraoleku pärast. Meierowiz seletas juturajamisel ajakirjanikkudele, et ta kawatseb oma reisi kestes kolmesuguseid läbirääkimisi pidada: 1) küsimustes, mis puutuwad otsekohe Läkisse, 2) küsimustes, mis puutuwad Balti liidu arendamisesse, 3) julgeoleku ja tagatislepingute küsimuses, mis eriti uusi riike huwitab.

Tartu teated.

Piimasaaduste müügi ruumide küsimus.
Ajutine määrus kaotab makswuse 1. juulil s. a.
Suuremad nõudmised ruumide korralikkuse suhtes.

Linnawolikogu poolt 7. sept. ja 18. okt. 1906. a. ning 24. mail 1907. a. wäljaantud sundmääruse järele on Tartus piimaga ja koorega kauplemine lubatud ainult selleks sisseseatud ruumes, kus peale piima ja koore wõib müügiks pidada ka wõid, juustu, mune, leiba ja konserwe awamata plekkkarpes.

Sõja-aastatel — sõjaolude, segaste aegade ja toiduainete puuduse tõttu ei peetud sellest määrusest kinni ja hakati piima müüma pea igast wäiksemast wõrtsi- ja pudukaupapoest.

Pärast sõja lõppu, kui ajad juba normaalsemaks hakkasid kujunema, wõeti linnawalitsuse ringkondades arutusele küsimus, et luua korraldust, kuidas piima- ja piimasaaduste müügis terwishoiu nõudeid enam-wähem kindlamalt maksma panna. Et piima müügiks eriliselt sisseseatud ruume wähepoole oli ja et wõimalust anda ajajooksul neid juure teha, ei peetud soowitawaks piima ja koore müüki wõrtsi- ja teistes sarnastes poodides kohe ära keelata, waid tunnistati tarwilikuks ajutiselt mõnesuguseid terwishoiu määrusi nende kohta maksma panna. Sel põhjusel töötati wälja ajutine määrus, mis linnawolikogu poolt 26. juunil 1922. a. wastu wõeti ja maksma pandi järgmisel kujul:

„Täiendus piimaga, koorega ja wõiga kauplemise kohta käiwa sundmääruse paragr. 20, 21, 22 ja 38 juure, missugune määrus Tartus linnawolikogu poolt 1906. ja 1907. a. wastu wõetud on:

„„Ajutiselt, kuni 1. j u u l i n i 1923. a., lubatakse piima ja piimasaadusi müüa, peale eriti selleks sisseseatud piimapoodide ka teistes poodides tingimisega, et nimetatud toiduainete hoidmiseks peab olema kindel kapp ehk eraldi ruum, mis õliwärwiga walgeks wärwitud ja mille pörand kiwist, tsemendist ehk linoleumist. Niisuguse kapi ehk ruumi ligiduses ei tohi hoida kaupa, mis oma lõhna läbi piima ehk piimasaadusi rikkuda wõib, näit. petrooleumi, heeringaid, tõrwatud nööre jne."

Et piimakauplejad eraldi piimapoode ühe aasta jooksul ei suutnud ehitada, sest ehituse tingimised olid kaunis rasked ja kallid ja et neile, nagu nad soowi awaldasid, aega anda niisuguste poodide sisseseadmiseks, pikendati wolikogu poolt, linnawalitsuse ettepanekul, seda ajutist määrust teis korda, nimelt kuni 1. juulini 1924. a. ja wiimati weel kuni 1. j u u l i n i 1925. a., kusjuures piimakauplejate esitajatele öeldi, et edaspidi seda määrust enam ei pikendata.

Seega lõpeb ajutise määruse makswus mõne päewa pärast, s. o. 1. juulil.

Nüüd on jälle mõned piimakauplejad soowi awaldanud nimetatud määrust weelgi pikendada. Teiselt poolt on aga osa kauplejaid palunud aj. määrust mitte pikendada, waid enne wäljaantud määruse järele käia.

Linnawalitsus on otsustanud ajutist määrust, mis juba kolm aastat kestnud, mitte pikendada.

Seega tuleb piimakauplejatel, a l a t e s 1. j u u l i s t 1925. a. käia 1906. ja 1907. a. wäljaantud sundmääruse järele, mis praegu makswad ja mille järele nõutakse järgmist:

„Paragr. 20. Ruumes, kus piima ja koort müüakse, peawad seinad, laed, letid, lauad ja pingid heleda õliwärwiga kaetud ning pörandad tsemendist, asfaldist ehk parkettiwidest tehtud olema.

Paragr. 21. Need ruumid tulewad alati puhtad ja korras hoida; nad peawad elamutest ning teistest, kaupluse mittekuuluwatest ruumest kindla seinaga eraldatud olema, ja neid ei tohi kasutada mingisugustel muil otstarwetel peale ainete müügi, mis tähendatud alamal, käesolewate määruste paragr. 22. Suitsetamine piima ja koore müügiruumes pole lubatud, mil põhjusel nähtawal kohal neis ruumes peab üles pandud olema kuulutus suuretähelise kirjaga Eesti, Wene ja Saksa keeles: „Siin on suitsetamine keelatud."

Paragr. 22. tähendatud ruumes wõib peale mitmesuguste piima- ja kooresortide pidada müügiks ainult wõid, juustu, mune, leiba ja konserwe plekkkarpes. Piima ja koort eluruumes hoida ning hapendada pole lubatud."

1906./1907. a. sundmäärus on linnawalitsuses ümber töötamisel, kuid suuremaid muudatusi selles ette näha ei ole.

Akadeemilise põllumajandusliku seltsi traditsiooniline suwipäew

langeb käesolewal aastal 28. juuni peale. Suwipäewaga ühenduses olew koosolek peetakse Raadi mõisas kl. 8 hommikul. Üldiselt töötab suwipäew õige rahwarikas saada. Oma tulekust on juba ligemale 100 liiget teatanud. Nende hulgas on ka rohkesti wanemaid põllumajanduslisi tegelasi, kes nüüd uue põhikirja alusel ka seltsi tegewusest osa wõtawad, kuna see warem wõimalik polnud. Loodetawasti suudab ka see suwipäewa sarnase rohke osawõtu tõttu neid lootusi, mis tema peale pannakse, kindlustada wanu ja luua uusi sidemeid akadeemilises põllumajanduslises peres — täita.

Koosolekust tähtsam osa on toimkondade aruanded ja tegewuskawad, mis tarwilikud selleks, et eemalwiibijaid tutwustada ligemalt seltsi tegewusega ja kawatsustega, ja et saada laiemalt hulgalt uusi mõtteid tulewase õppeaasta tegewuses. Üldiselt on A. P. S-i tegewus koondunud peaasjalikult kaheksa toimkonna ümber — need on: oskussõnade, põllumehe käsiraamatu, ühispere, raamatukogu, muinsuse, kõnede ja arwustuste, fotoherbaariumide ja seemnekogude toimkonnad.

Peale koosoleku waadatakse ülikooli põllumajand. katsejaama. Hiljem tehakse wäljasõit Wasulasse, kust õhtuks tagasi tullakse, et üheskoos „õitsetule" ümber istuda ja koduselt juttu westa. A. K.

Mis sihis tuleks meil oma lennuasjandust arendada.

Meie lennuasjanduse praegune seisukord.

II

Riigi lennuasjandus kui seesugune peab olema terwik, juhitud ühise kawa kohaselt. See ühine juhtimise põhimõte ei tohi kõrwale jääda ka siis, kui riigi lennuasjandus kahes sihis areneb. Seda nõuab asjaolu, et lõputulemuses, eriti waenuwäljale astumisel, riik oma lennuasjandust kui kaitseabinõu peab kasutama. Äärmiselt keeruline, kus iga osa ja osakene omal kohal olemist wajab, peab riigi lennuasjandus lihtsalt ja korralikult töötama, andes maksimumi resultaate. Kui lennuasjandust ühise kawa järele loodud ei ole, on rohkem kui küsitaw tema töö ja wäärtus tulewikus. Olles riigis ühine, jaguneb lennuasjandus kaheks osaks: sõjawäe lennujõuks ning eralennuasjanduseks.

Tulewiku sõda algab kahtlemata lennuwäe tegewusega. Ennem kui sõda kuulutatud, on juba suur häwitustöö ära tehtud. See esitab igale rahwale kindla ülesande, ja nimelt, et wastupanuks waenlase õhupealetungile oleks alati walmis ja walwel riigi lennujõud. Eralennuasjandus, kui see riigis olemas, astub hiljem sõjawäe lennujõu ridadesse, kui täiendus. Eralennuasjandus ei ole kunagi wõimeline kohe waenutegewusesse astuma, sest 1) tema pole wäejuhi käsutada, 2) temal pole wastawat organisatsiooni, 3) meeskond pole sõjatehniliselt küps ja 4) tehniline warustus wajab täiendamist sõjalises mõttes. Kui arwesse wõtame, et riigi lennuwäe tegewus waenlase wastu ka mitte kaheks tunniks hiljaks jääda ei tohi, siis on selge, et ainsa ja kindla esimese tegurina esineb riigi sõjaline lennuwägi. Sellest on loomulikult selge, et iga rahwa mureks ning esimeseks ülesandeks on sõjawäelise lennujõu loomine. Kui see töö walmis on, siis tuleb asuda eralennuasjanduse loomisele. Kui jõudu jatkub, siis wõib lennuasjandust ühel ajal mõlemas sihis arendada.

Kuidas on siis lugu meie lennuasjanduse esimese osa, s. o. sõjawäe lennujõuga? Peame kahjuks awalikult tunnistama, et olukord oleks wõinud palju parem olla kui ta tõepoolest on. Meie ei ole oma sõjawäe lennuasjanduse arendamiseks kaugeltki kõik teinud, mis meie oleksime wõinud teha ja mis meie ka oleksime juutnud teha. Selle osa oma sõjawäest oleme nagu ära unustanud.

Kui 1918. a. heitlus wabaduse eest algas, siis ei olnud meil lennuwäge, waid tehti algust selle loomisega. Wabadusewõitlus lõppes 1920. a. ja meil ei olnud ikkagi weel lennujõudu wäerinnal. See näitab meile selgesti, et palju wõib ära teha ja nii mõndagi wõib luua waenuwäljal, kuid l e n n u w ä g e l u u a l ü h i k e s e a j a g a o n w õ i m a t u. Lennuwäe puudust wabaduse sõjas meie õnneks ei tunnud, eriti sellepärast, et meie wastasel lennuwägi puudus. See oli meie õnn. Kuid meie ei tohi lootma jääda, et kui peaksime kord jälle kodukaitseks wälja minema, et siis meile jälle seesama õnn osaks saab. Kuidas tohime selle õnne peale loota, kui teada on, kuidas kogu ilm lennuasjanduses püüab teha, mis jõud kannab. Meie oleme oma lennuasjanduses edasi sammunud, kuid seda siiski liig wähe, wõrreldes sellega, mida meil waja ja mida teinud teised. Meie lennuwäljad on umbrohus ja korraldamata. Praegu näib, et inimesi meil jatkub, kuid põhjalikult uurides leiame ka siin suure puudujäägi. Tehniline warustus on puudulik, tarwilised ehitused tegemata. Mitu aastat on oodatud, kuid korda saadetud on siiski wähe. Isegi tühised asjad teewad takistusi. Lennuwäe täiendamiseks ja korraldamiseks on kokku seatud kawad, on esitatud palwed nende teostamiseks, kuid wäga palju sellest on jäänud lennuwäele kõik kitsikuse aastateks, kus on tahetud ja püütud tööd teha, kuid raha puudusel on tulnud paljust loobuda. Samal ajal aga anti eralennuseltsile miljonid wälja, kuna lennuwägi rahapuudust kannatas.

Kes wähegi kainelt asja peale waatab, see peab tunnistama, et e s i m e s e s j ä r j e k o r r a s peame oma lennuwäge korraldama ja alles selle järele wõime eralennuasjandusele toetusi anda. Peame ka seda tunnistama, et meie lennuwägi ei ole mitte eeskujulik. Kuid selle juures oleme oma lennuwäe wastu olnud äärmiselt kokkuhoidlikud, rohkem kui seda riigikaitse huwid lubawad. Sellest seisukorrast peame üle saama.

Meie lähemad naabrid rühmawad lennuasjanduses imekiiresti edasi. Tihti leiame ajalehtedest teateid, mis on idanaaber oma lennuasjanduse täiendamiseks korda saatnud, kuidas tuuakse sadade wiisi uusi lennukid sisse jne. Lennukoolid töötawad äärmise jõupingutusega. Seltskond ei ole kõige selle juures jäänud külmaks pealtwaatajaks, waid aitab omalt poolt lennuwäe täiendamiseks lennukite muretsemisega kaasa. Naaber üle lahe on meid kaugele maha jätnud: on loodud oma tööstus, mis annab rahuloldawa toodangu, wäljamaalt on muretsetud kümned lennukid, mitusada mootorit jne. Teine meie naaber, lõunas, teeb usinalt tööd, nii et meie ka siin mahajäämist kardame. Seltskond on seal meie seltskonnast ette jõudnud. Meil ei ole seni keegi mitte üht pennigi ohwerdanud lennuwäe heaks, kuid naaber on rahwa annetatud rahaga omale juba lennukid ostnud. Meie aga alles otsime weel teesid, kuidas saaks laiematele hulkadele selgeks teha, mis on lennuwägi, miks seda rahwale waja on ja mispärast see kogu rahwa mure on, aga mitte mõne üksiku ministeeriumi ehk asutuse mure.

Ei ole see sugugi mõne riiklise saladuse awaldamine, waid tõsiasja kinnitamine, iga kodaniku südametunnistuse pihta koputamine, kui ütleme, et meie peame oma lennuwäe arendamiseks rohkem jõudusid pingutama, meil peab lennuwäe wastu rohkem huwi olema, meie peame omale tugewa lennuwäe looma.

III

Mis tuleks kõige enne meie lennuwäe huwides teha? Kõige enne on tarwis igale kodanikule selgeks teha, mis on lennuasjandus, mispärast rahwas selle loomisest ei pääse ja mis wõib meid tulewikus oodata, kui meie küllalt selle eest ei hoolitse.

Siin on waja ekawat sõna, on waja wiia rahwa hulka seda, mis kuulub rahwale. Meie ajakirjandus peab kõige pealt selleks kaasa mõjuma. Asume erikirjanduse, eestkätt lennuasjanduslikste õdawate raamatute wäljaandmisele, mille sisuks olgu esialgu mitte eritööd, waid selged ja igale ühele arusaadawad arutused lennuasjandusest. Meie oleme niiwõrd tuimad ja ükskõiksed selles asjas olnud, et tänaseni ei ole weel ühtegi raamatut meil lennuasjandusest. Sellejuures imestame aga, et meie rahwas ei tundwat huwi lennuasjanduse wastu.

Riigi lennuasjanduse üldiseks juhtimiseks põhimõtete ja sihtjoonte määramise alal on hädatarwilik ellu kutsuda walitsuse juures wastaw organ. Inimesi selleks leidub. Ei pruugi selle all ka mõtelda mõnda õhuministeeriumi, ehk erilisi ametnikke, nagu seda näeme Lääne-Euroopa riikides. Ajame wähemaga läbi, seame asjale aluseks ideelise külje. Asutame lennuasjanduse seltsi wõi büroo, nimi ei ole siin tähtis, mille eetotsa astugu mõni meie lugupeetud seltskonnategelane, kellel huwi lennuasjanduse wastu ei puudu; tehnilisi jõudusid on wõimalik kergesti kaasa tõmmata. See selts wõiks olla walitsusele nõuandjaks orgaaniks, kelle kindlad ja läbikaalutud ettepanekud walitsuse kaasabil teostatakse. Üldse oleks tööd seltsil palju. Tuleks nimetada sellest tööst: propaganda, seltside ja ühingute kaasatõmbamine lennuasjanduse arendamiseks, tarbekorral uute lennuseltside loomine, pidustuste, demonstratsioonide ja muude sarnaste ettewõtete korraldamine lennuasjanduse heaks, lennuwäljade loomine, sissetulekute otsimine riigi lennuasjanduse fondi heaks, noorsoo hulgas asja wastu huwi äratamine jne.

Mis puutub meie noorsoosse, siis peaks siin kõige tulisem poolehoid lennuasjandusele osaks saama. Ülikool ja tehnikum wõiksid tegemist teha lennuasjandusega, eriti purjelennu ning nõrgamootoriga lennukitega.

Ei ole wõimatu omawalitsuste, ühisuste ja seltside poolt ainelist toetust annetada lennuwäele nimeliste lennukite näol, tarwiliste ehituste püstitamisega ehk muul wiisil. Tarwis on head tahtmist ja asi liiguks. Meie lennuwäljade wõrk peab kuni küladeni wälja jõudma. Lennuk kui liikumise wahend peab minema rahwa hulka. On tarwis tõsiselt asuda riigi lennuasjanduse fondi loomisele, milleks paljude kaasabi tarwilik.

Palju on tööd, see töö käib aga üksikutel üle jõu. Kui aga kõik kaasa aitawad, siis ei ole midagi ülepääsemata. Eesti lennuasjandus peab kord lapsekingadest wälja jõudma, õitsele [illegible]

Kõik meie rahwuslise lennuasjanduse töölel Iga kodanik peab teadma, et lennuasjandusel on tulewik, et rahwa majandusline heakäekäik ja kultuur palju oleneb lennuasjanduse osawõtmisest rahwa elust.

Ärge unustage seda, et meie riigikaitse huwid nõuawad lennuasjanduse arendamist.

Puuwilja ja marju 41 miljoni eest sisse weetud.

Wiljapuude pidamiseks siseturul suured wõimalused.

Eesti kliimas kaswawad õuna-, pirni-, ploomi-, kirsi- ja kreegipuu ja marjapuudest kaswatatakse karumarja ja sõstrapõõsaid. Taludes hakati wilja- ja marjapuid alles wõrdlemisi hilja pidama. Isegi sel ajal, kui pärisorjus juba kadunud ja talumaa rendil oli, ei tahtnud wiljapuude kaswatamine edeneda, sest seaduse järele pidid wiljapuud, kui rentnik nad istutanud ja ise talust lahkus, maaomanikule jääma, ilma et talle tasu oleks makstud, sest rendilepingutesse oli ikka tingimine sisse pandud, et rentnikul õigust ei ole paranduste eest tasu nõuda, kui ta wendeks parandusteks erilist luba ei olnud maaomanikult nõutanud. Teades, et istutatud puudest ilma jääwad, kui talust lahkuwad, ei hakanud rentnikud puid istutamagi. Üksikutes kohtades laskis mõisa ise renditaludesse wiljapuid ja marjapõõsaid natuke istutada, aga neid kohti oli wähe. Alles siis, kui talud juba pärisomanduseks müüdi, hakati suuremal arwul wiljapuid kaswatama, ja nüüd kestab wiljapuuaedade suurendamine ja asutamine edasi. Siiski on sel alal alles wäga wähe ära tehtud. Omamaa puuwilja ja marjade toodangu wäiksuse juures weetakse palju puuwilja toorelt ja kuiwatatult wäljast sisse, kuna puuwilja ja marjade wäljawedu wäikene on. Statistika keskbüroo andmed 1924. a. kohta näitawad, et wälja weetud on ainult:

Õunu 4.566.120 m. wäärtuses, aia- ja metsamarju 2.360.130 m. w., muud puuwilja (wärsket) 7.000 m. w., puuwilja (kuiw) 3.000 m. w., puuwilja keedisteid 300.000 m. w. Kogusumma 7.236.250 m. wäärtuses.

Sisse weetud on samal ajal suuremal hulgal:

Apelsiine 1.454.900 m. w., sidruneid 2.810.260 m. w., muud wärsket aiawilja ja marju 632.000 m. w., ploome kuiwatatud 3.681.850 m w., rosinaid 6.788.610 m. w., õunu (kuiw) 903.510 m. w., wiigimarju 660.540 m. w., muud kuiw. puuwilja 9.169.830 m. w., jaanileiba 4.736.020 m. w., pähklid 4.463.810 m. w., mandlid 5.604.170 m. w., muud puuwilja ja puuwilja keediseid 690.020 m. w. Kogusummas 41.595.520 m. wäärtuses.

Nagu toodud arwudest näha, on 7,2 miljoni marga suuruse wäljaweo juures mitmesuguste puuwiljade ja marjade sissewedu ligi 41,6 miljoni marka suur olnud. Iga üksiku elaniku kohta on selle sissewedo järele alla 40 marga eest aastas wäljast toodud puuwilja ja marju tarwitada. Üldiselt on puuwilja tarwitamine wäike ja wiljapuude pidamise arenemiseks siseturul suured wõimalused.

Rewolutsioon Greekamaal.

Ohwitserid wõimu oma kätte wõtnud.

Kabinett lahkub.

B e r l i i n i s t, 25. juunil. (Trj.) Ateena teatel puhkes Greekamaal öösel wastu neljapäewa sõjawäelaste mäss. Greeka ohwitserid olewat kõik riiklised asutused wallutanud ja wõimu oma kätte wõtnud. Ohwitserid nõudwat kabineti tagasiastumist. Teiste teadete järele olewatki walitsus lahkunud.

5. Riia näitusmess

peetakse ära käesolewal aastal 19. juulist kuni 2. augustini. Et Läti majandusliste elu seisukord nõuab intensiiwset ekspordi edendamist, siis pööratakse erilist tähelepanu ekspordi-kaupade osakonna peale.

Läti tolliseaduse kawa.

kallal töötab praegu tollivalitsus. Juulikuus esitatakse see walitsusele wastuwõtmiseks. Kawa on kokku seatud rippumatult Eestist. Ametnikkude õigusi ja wastutust on tuntawalt tõstetud. Läti kawa järele nõutakse ametnikult tasu sel juhtumisel, kui kahju on sündinud ametniku süü läbi.

Ajakirjandus wäljamaal.

B e r l i i n i s t, 25. juunil (Trj.). Bukarestis asutati korporatsioon, mille ülesandeks on lähema ühenduse loomine wäikeliidu ajakirjanduse wahel. Auesimeheks waliti Rumeenia wälisminister Duca.

Inglise lennuwäe manööwrid algawad täna.

L o n d o n i s t, 25. juunil (Trj.). Hendoni lennuwäljal algawad laupäewal suured lennuwäe manööwrid, mille eelmänguks tuleb lugeda 50 aeroplaani lennu demonstreerimist Londoni kohal neljapäewa õhtul. London näeb esimest korda niisuurt õhulaewastikku, mis on kaks korda suurem kui Saksa lennukite eskadrill, mis 1917. a. juulikuul päise päewa ajal Londonile kallale tungis. Sakslastel oli 25 masinat.

Chamberlaini kõne järelkaja.

Isolatsionistid desarmeeritud?

L o n d o n i s t, 25. juunil (Trj.). Wälissekretäri kõne julgeoleku lepingu üle sai niihästi alamkojas kui ka ajakirjanduses üldiselt sõbraliku wastuwõtu osaliseks. Üks osa Briti awalikust arwamisest, n. nimet. isolatsionistid, pooldawad Briti riigi loobumist kõikidest kohustustest Euroopa suhtes, kuid Chamberlainil olewat korda läinud neid desarmeerida seletusega, et sarnane politika rahwasteliidust osawõtuga ei sobi ja et ükski empooletu riik sõja puhkemisel rahulikuks pealtwaatajaks ei wõi jääda. Chamberlain tegi selgeks, et ta wäga tähtsaks peab kogu rahwa toetust läbirääkimistele ja andis sõna, et ilma parlamendi teadmata ja nõusolekuta mingisuguseid samme ei astuta, mida pärast wõimalik ei ole heaks teha. Toonitati, et läbirääkimised alles ees seisawad, et praegu mingit lepingut ega ka lepingu kawa olemas ei ole ja et enne tarwis on Saksamaa nõusolekut saawutada üldiste põhimõtete kohta, mille alusel liitriikide arwates läbirääkimisi wõib pidada.

Waielused, mis Chamberlaini kõnele järgnesid, püsisid kõrgel ja soliid tasapinnal.

Tööerakondlise wastasrinna juht wõrdles regionaal kokkulepete põhimõtet Genfi protokolliga, mille praegune walitsus tagasi lükkas, kusjuures MacDonald otsusele jõudis, et wõrdluse tagajärjed protokolli kasuks kõnelewad, kuna wabameelsete juht Lloyd George protokolli tagasilükkamist nähtawasti ei kahetsenud.

Kõik olid aga selle poolest ühel arwamisel, et Briti awalik arwamine ainult kahekülgset lepingu sallib, mis Inglise abi lubab ainult süüdlasele poolele ja Inglismaale wõimaluse annab igal üksikul juhusel wabalt seisukohta wõtta.

Paderewski Inglise kuninga jutul.

L o n d o n i s t, 25. juunil (Trj.). Inglise kuningas wõttis neljapäewal Buckinghami lossis kuulsa Poola pianisti ja endise peaministri Paderewski jutule, annetades talle Briti riigi ordeni suure risti.

Sakslased kawatsewad zeppeliniga põhjanabale lennata.

B e r l i i n i s t, 25. juunil. (Trj.) Saksa teedeministeeriumis algasid neljapäewal läbirääkimised eesmärgiga selgitada ekspeditsiooni saatmise wõimalusi põhjanabale zeppelini abil. Läbirääkimistest wõtab osa Dr. Eckener. Kuuldawasti tahetawat ka Amundseni osa wõtma kutsuda.

Inglise sõjawäed Kantonis.

B e r l i i n i s t, 25. juunil. (Trj.) New-Yorgi teatel olewat Briti India wäed kolmapäewal Hongkongist Kantonisse saadetud, kus rahutused iga tunniga laienewad.

Prantsuse saadikutekoja wälisasjade komisjon arutas Hiina sündmusi.

Kolmapäewa õhtul saadeti 7 Hiina kommunisti Prantsusmaalt wälja.

Riffide edu Marokkos.

B e r l i i n i s t, 25. juunil. (Trj.) Pariisi teatel olewat riffidel korda läinud Ain Maatusist lõuna pool suurte jõududega edasi tungida ja tuntawalt pinda wõita.

Inglismaa ja Wenemaa.

B e r l i i n i s t, 25. juunil. (Trj.) Küsimise peale wastates seletas Chamberlain alamkojas, et Inglise walitsusel kawatsust ei ole Moskwasse saatkonda saata.

Walge pilw.

Mait Metsanurga romaan.

4

Ta luges ajalehte ja kapis oli tal paarkümmend raamatukki, neist küll pooled koolmeistrilt, kirjutajalt ja muilt laenatud. Kihelkonna laulu- ja mänguseltsi kooris puhus ta metsasarwe ja mõnikord suwel laupäewa õhtuil wõis tema hurtsiku poolt waikist, pehmet waskpilli häält kuulda. Kõige enam armastas ta puhuda: „Kuule kuidas hääli helab", algas seda nii tasa, et ainult naabritaludesse kuulda wõis ja esimese lause lõppu: „Wanemuise kandlist kõlab" ei olnud sinnagi kuulda, seda pidi enesele kõrwu kujutlema. Aga siis puhus ta kõwasti, nii et mõne wersta taha kostis: „See on Eesti laul", ja nagu hoogu saades kordas ta weel kõwemini: „See on Eesti laul!"

Erala koolmeister mängis Madisega parajasti malet, kui Alma sinna läks. Täna ei tahtnud ta seda inimest kohata ega temaga kõnelda, sellepärast tõmbus ta Madise naisega õue ja hakkas uudiseid pärima. Ka siia ei olnud weel kumbki wend kirjutanud, wõidi ainult umbkaudseid oletusi teha, kus nad juba on ja mis nendega juhtunud.

Madise naine hakkas pahandamata ja kurjuseta oma hädasid kaebama: mehe päewad minewat kõik rendi ette, talweks ei jõutawat midagi teenida, oma tööga ei saawat nad kuidagi korda.

Warsti tulid ka mehed õue, koolmeister oli mängu kaotanud ja Alma oli kindel, et see tema tuleku tagajärjel sündinud. See mees ei püsinud tema läheduses enam rahulikult paigal.

„See on juba meie perekonnas nõnna", jätkas Alma Madise naisega alatud juttu, „et meist kiagi seda ajalikku wara ei mõsta koguda."

„Ja see on kõige suurem wiga meie aja inimesel", ütles koolmeister, kes juttu kuulanud.

„Eks elame lõpuni, siis näeme, kas sii on kõege suurem wiga", ütles Alma jahedalt.

Ta heitis pilgu selle mehe lihawale neljanurgelisele näole ja paljale pealaele. Kuidas küll see talle seni meeldida wõinud! Missugune jõhker ilme näol ja hirwitaw, hirmus pilk silmes!

„Tähtis ei ole lõpp", ütles koolmeister. „Tähtis on tänane päew. Kui ma täna hästi süüa ei saa, on see päew maha wisatud, on see üks närune päew."

Alma ei hakanud waidlema, ta teadis, et koolmeister tema lõpuks oma konksudega kinni püüab ja wastu seina surub.

Ta pööris jutu jälle sõja sündmustele.

„Tia kas mu mehel ka warsti minna tuleb?" küsis Madise naine salakartust muretu hääle taha warjates.

Koolmeister naeris tehtult ja seletas siis asjatundlikult, kui kaua sõda nüüdisaja tehnika ja majanduse juures wõib kesta. „Ainult paar kuud, see on kõige enam!" ütles ta wääramatu iseteadwusega.

Madise naine aga, kui kõige wähem teadja, ohkas murelikult:

„Ei seda tia kiagi, kui kawwa ta wõib kesta."

Alma tegi warsti minekut, ta tahtis õhtul weel isa poole sisse astuda. Koolmeister tuli temaga kaasa, mõni werst läks nende tee ühele poole.

„Eks ole, Alma, wõtame elust, mis ta anda wõib, mis ta wõimaldab. Wõtame, warastame, rööwime temalt kõik rõõmud, seda käseb elu ise oma halastamatuse ja mõttetusega, seda käseb meid teha praegune mõttetu tapmine sõjawäljal. Need olid lollid, kes elu ei rutanud maitsma ja nüüd seal surema peawad. Ja mis neil puudus? Ainult julgus wõtta, maitsta!"

Ja weel palawamalt ja meelitawamalt:

„Aga meil, Alma, on julgust! Meil on julgust kõike wõtta, kõike maitsta!"

Sel silmapilgul tuli Almale meele isa, nurest küüra wajunud isa ja wendi taganutja Lindakene.

„Jätke mind!" ütles ta wäga kindlasti ja wabastas oma käe. See mees oli talle korraga nii wõõras, ta nägi teda nagu uute prillide läbi, mis seletada ja hinnata aitawad. Murelik isa ja nutja õetütar aitasid teda täna selgemini näha.

Koolmeister muutis tooni weel tõsisemaks, peaaegu alandlikuks:

„Alma, ma hindan teid wäga kõrgelt", ma olen teid alati austanud: Mis mulle tarwis on?... Head sõpra, kindlat sõpra, truud hinge on mulle tarwis."

„Ja lepite ainult hingega?" küsis Alma uskumatult.

„Kes hinge annab, annab kõik."

Ja nüüd jatkas ta wersta maa peal tormijooksu Alma hinge peale, misjuures siiski ülearuseks ei pidanud teda käewarrest pigistada ja piha ümbert kinni wõtta. Lõppeks kinnitas ta, et niisuguse hinge wõitmise järele, nagu on Alma oma, ta enese tiiwustatud tunneks ja walmis oleks terwet ilma wõitma.

Nad jõudsid tee otsale, mis koolimaja poole wiis ja Alma sirutas järsult käe jumalaga jätmiseks. Koolmeister haaras sellest kõwasti kinni ja sõnus sosistades, aga painajaliku kindlusega: „Teie tulete minu poole! Teie tulete!"

Alma tahtis oma käe wabastada, aga ei suutnud. „Ma ei tule!" hüüdis ta kindlasti, tõmbas siis oma käe lahti ja ruttas joostes Erala poole.

Juba pool aastat oli koolmeister Almale läheneda katsunud küll simmanitel, küll küla teel. Oli mitmel korral ööseti isegi aida ukse taga käinud ja sisselasku nurunud, ja wähe puudus, et Alma ta kord sisse oleks lasknudki. Pärast kohkus ta isegi oma nõrkusest, õe saatus tuli tal meele ja ta kinnitas enesele wandega, et teinekord sarnast mõtet pähe ei lase.

Kahlemata kõditas Alma naiselikku edewust, et walla haritum mees temaga, waese teenijaga teiste nähes sõbrustab. Ta teadis, missuguse salakadedusega teenijad ja peretütredki teda wahtisid, kui ta simmanilt koolmeistri kaasas tulema hakkas. Ja kui ta Almal käe alt kinni wõttis ja enese tema wastu surus, hoowas temast midagi, mis nimastas, wõlus, nõrgetas ja alistumisele sundis.

Aasta poolteise eest oli koolmeister siia tulnud, keegi ei teadnud, kes ja kust ta on, peale wallakirjutaja, kes ta siia soowitanud. Ka see jäi tumedaks, kuidas ta oma hea terwise juures enesele walge passi muretsenud. Ühes koos kirjutajaga käis ta jahil, purjutamas ja ehal, millest kord halb sekeldus tekkis ja wallanõukoguski arutusele pidi wõetama. Aga see ei olnud mees, kes saatuse löökl aralt ootama jääb. Ta käis nõukogu liikmete pool kodus, pesi enese, kus tarwis, osawate sõnadega, kus tarwis wiinaga puhtaks, käis linnas ülemusegi juures, kõneles salakaebustest, ja kui siis asi wiimaks nõukogus arutusele tuli, julges ainult wallawanem Loo Rein suu lahti teha ja sellele mehele tema õige koha näitamist nõuda. Teised aga wabandasid ja kaitsesid koolmeistrit ja seletasid, et niisuguselt tugewalt, elujõuliselt noorelt mehelt ometi nõuda ei wõiwat, et ta munga kombel elaks. Ja tugewa wäitena lisati juure: „Oleme ju kõik noored olnud."

Paljude lastewanemate südamesse jäi küll salawaen koolmeistri wastu, aga keegi neist ei tahtnud temaga wõitlust alata.

Koolmeister oli täna nagu alati heas meeleolus, sõnakas ja ligitungiw. Ta surus enese Alma wastu ja algas juttu sõjast. Tema arwamised olid kindlad, selged, wastuwaidlematud. Wahete-wahel nõudis ta siiski Alma arwamist, mõne oma wäite kohta juba oletades, et see ainult heakskiitew wõib olla.

Almal oleks palju olnud talle wastu öelda, aga tal puudusid sõnad oma mõtete wäljenduseks, tal puudus ka tahe selle inimesega waidlusse astuda.

„Pea-asi, sõda toob elu ja liikumist", jutlustas koolmeister. „Ta äratab meis seiswad jõud, ergutab wõitlusele ja jõupingutusele, awab teesid, laseb igale poole tungida... Eh, kahju, et mind ei mobiliseeritud!"

„Wõite ometi minna, kui tahate. Ega tagasi ei saadeta", ütles Alma jahedalt.

„Ja teil kahju ei oleks?" küsis koolmeister meelitawalt.

„Mispärast just minul?"

„Olgu sellega, kuidas on, sellest kõneleme weel", jatkas koolmeister. „Oodake natuke ja ma lähengi. Muidugi mitte lahinguwäljale, suurtüki lihaks, selleks leidub lolle küllalt!"

„Nagu minu wennad?!" wiskas Alma terawalt wahele.

Aga koolmeister ei lasknud sellest end eksitada ja kõneles edasi.

„Ma ei mõtlegi kauaks siia näljapalgale jääda, et nendele lollpeadele tähti pähe tuupida. Selleks leidub teisi, kes endid koolmeistrina õnnelikud tunnewad ja oma ülesannet pühaks ning suureks peawad."

Siinkohal pidas koolmeister tarwilikuks oma mõtet naeruga alla kriipsutada.

„Aga ma kõnelen päris tõsiselt, Alma", jutlustas ta edasi ja wõttis tõesti tõsise tooni. „Ütleme, ma tahaksin naise wõtta. Kas teie tuleksite mulle, nälgiwale, paljale koolmeistrile?"

Koolmeister pidas seda küsimist nähtawasti wäga osawaks wõtteks ja jäi wõidukalt Alma wastust ootama. Aga Alma ei wastanud midagi, jäi tõsiseks ja wahtis maha. Tuli edasi kõneleda:

(Järgneb.)

Wastseliina laulupäewaks.

Wastseliina ei taha teistest kihelkondadest maha jääda. Homme tuleb ka Wastseliina kihelkond mõisa ilusasse ja luulerikkasse puiestikku kokku laulupäewa pidama — järjekorras teist, sest esimene Wastseliina kihelkonna laulupäew peeti juba 15 aastat tagasi.

Kihelkond tunneb oma suurpäewa wastu huwi. Eks tõenda seda 300 täiskaswanud laulja ja 300—400-pealise lastekoori osawõtt laulupäewast. See näw tõendab ühtlasi, et Wastseliina kihelkonnas laul kõrgel järjel seisab. Andku laulupäew laulu arenemiseks loodustõuge Wastseliinas weelgi hoogu Saagu laulupäew wastseliinlastele tõsiseks rõõmupäewaks.

1. Asend, maastik ja weekogud.

Wastseliina kihelkond, lõunapoolsem ennesõjaaegses Eestis, sirutab end põhjas Räpina rajast lõunasse Läti Marienburini 70 kilom. pikkuselt, kõnes piiratud Rõuge, loodes Põlwa kihelkonnast ja idas Petseri maakonnast, ahtakese maaribana, olles kihelkonna keskel, kiriku kohal, ainult kilom. 5—6 lai. Mõlemad otsad on aga kuni 15 kilom. laiad.

Wastseliina oli alles enne sõda weel metsarikkam kihelkond Lõuna-Eestis. Kuulsad olid omal ajal Orawa, Kõwera ja „Suurmetsa" männid ja Misso, Pugola, Mäksa ja „Parmu" kunnud, aga juutide saeweskid on Orawa männid laudade näol osalt Peipsit mööda Tartu, osalt raudteel Riiga saatnud ja praegu häwitab saag ka suured Pugola metsad.

Suunemalt osalt on kihelkonna maapind kõiwamaa, ainult Orawas, Laswas ja Laswa naabruses on ka sawi põhjaga pinda. Kihelkonna põhjapoolne ots on enamwähem tasapind, kesskihelkond ja lõuna ots aga kõrgeline ja mägine moräänmaa, mis oma mitmekesiduse, oma järwede ja jõgede ja rohkete metsa- ja metsatukkade poolest rändajale palju huwitawat ja silmikütkestawat pakub.

Iseäranis rikas oma järwede rohkuse poolest on Misso Pugola ja Wastseliina Pari. Mõned nendest on kaunis suured. Pugola Hino järw oma saarte ja kauniste kallaste poolest wõib iluduse poolest kuulsa Pühajärwega wõistelda ja oma waikuse poolest pakub ta waikuse armastajale suwitajale soodsama suwituskoha kui Pühajärw. Kaunis suur ja õieti ilus on ka Pugola ehk Pulli järw, ilusad on ka wiimaste ligidased Kisejärw ja Preeksajärw oma rändawa saarega. Kõiki järwi ja järwekesi on muidugi wõimata üles lugeda, neid leiad igalpool.

Suurem Wastseliina jõgi on Piusa, mis oma algust saab Munamäe kõrgustikus, esitt idasse woolab ja Wastseliina kohal kirdesse pöörab ja siit peale, olles Petserimaa rajaks, loogeldes kiiresti Peipsi poole ruttab. Ta olewat weehulga poolest, mis ta kallaste wahelt teatawa aja jooksul läbi woolab, weerikkam jõgi Eestis, ehk ta küll oma mee sügawuse ja laiuse poolest kaugeltki meie suurmate jõgedeni ei ulata.

Wastseliinast peale kuni Petserini on ta kaldad kõrged liiwakiwist, kohati wäga ilusad.

2. Ajalooliseid märkuseid, kirik ja kool.

Wastseliina ajalooliste sündmuste keskläpiks on Wastseliina loss, sest see oli sadasid aastaid Wastseliina ja ta ümbruse, osalt terwe maa saatuse määraja. Sellepärast ei ole asjata selle asupaiga elukäiku lühidalt silmitseda.

Wastseliina lossi asutas Dietrich von Hasendorp, Tartu piiskop, a. 1273. See esialgne loss pidi arwatawasti ainult nõrk piiripunkt olema, sest alles 1343. aastal ehitas ordumeister Burghard Dreyenlöven ta ümber kindlaks ja tugewaks piirikindluseks. Ta on kahelt poolt ümber piiratud Piusast, mis Wastseliina kohal looga sünnitab, kolmandalt küljelt „Meeksi ojast" ja neljanda külje piiriks oli lai sügaw kraaw, mis Piusat wiimase ojaga ühendas. Nii seisis järsk, wahest sülda 15 kõrge lossimägi oma lossiga nagu saar wees. Üle kraawi käis ülestõmmataw lossisild. Weel praegu näitawad lossi waremed, kaks torni ja müür, lossi endist tugewust. Enam kui 200 aastat oli loss kui piiri kindlus kohaks, mis meie maad wenelaste pealetungimise eest pidi warjama, ja oma ülesannet on ta ausasti mõni aeg täitnud. Lossi ligidal, nagu see teisiti ei wõinud ollagi, sest oli ju Wastseliina ühtlasi ka tollipunkt, asus Piusa linn ehk Piusa alew, millest käesolewa ajani midagi järele ei ole jäänud peale üle Piusa minewa silla nime, mida tänini „Alewisillaks" kutsutakse. Et siin omal ajal linnakene oli, näitab juba Wastseliina wenekeelne nimi „gorodok" — linnakene.

Orduriigi üldine seesmine kõdunemine aga määras ka Wastseliina saatuse. Kui aastal 1558 Iwan Hirmus 30.000 mehega Liiwimaale tungima hakkas ja „Plessi" kõrgustikult lossi suurtükidega laskma hakkas, siis olid ta müürid tugewad küllalt wahwat Georg von Ükskülli, kes kindluse komandandiks oli, ta 80 mehega waenlase eest warjama, aga äraandmine, nagu igalpool tolajal, määras ka siin kindluse saatuse. Palgasoldatid sundisid komandanti alla andma; loss langes wenelaste kätte, jäi aga enam-wähem terweks, sest weel 1669. aastal oli lossis, nagu Rootsi kirjad kuulutawad, katoliku usu kabel. Alles Põhjasõja ajal, mõnede teadete järgi suwiste esimesel pühal 1701. a., olewat Peeter Suure käsul loss waremeteks muudetud.

Mitu korda on Wastseliina kõrgeid mehi näinud. Nii ootasid Wastseliinas 300 talumeest terwe talwe 1697. a. Moskwa saatkonna tulekut, mille liikmeks ka Peeter Suur oli, et saatkonda edasi Riiga sõidutada, ja Põhjasõja ajal olewat Peeter paar korda Wastseliina lihtsas puust herrastemajas, mis aasta paarikümne eest maha põles, ööd maganud.

Wastseliina esimeseks ristiusu kirikuks oli Wastseliina lossi kabel. Peale selle kabeli on katoliku ajal siin weel mitmed teised kirikud olnud. Nii olewat Wastseliina walla „Kiwestu" küla juures, kust mööda suur Marienburi-Wastseliina-Petseri sõjatee läks, kirik olnud, mida ka wanaaegsete matuse kääbaste read ja ristikujulise hoonealuse jätised tõendawad. Sealsamas ligidal „Kirikumäe" järwe kaldal olewat teine kirik olnud, mille kellad kurat olewat järwe tassinud, kus nad pühapäiwiti praegugi weel tasakesti helisewat. Ka „Pugola" Hinojärwe ligidal, samuti „Tabina külas" seisnud kirikud. Peale lossi kabeli oli Piusa alewis ka kirik.

Millal Wastseliina luteri usku heitis, ei ole kindlasti teada, igatahes hiljem kui linnad ja wahest ka muu Eesti. Arwatawasti oli esimeseks luteri usu kirikuks alewi kirik, kus nii siis lossi kabelis katoliku kombe järele jumalateenistust peeti.

Esialgu olewat Wastseliinal ja Rõugel kokku üks õpetaja olnud, Wastseliina olewat Rõuge abikirik olnud. Wastseliina ja Rõuge kihelkonna Haanja wald olewat ühe mõisniku oma olnud ja Wastseliina herra olewat Haanjas hanesid kaswatanud, sellest tullagi nimi „Haanja".

Igatahes on Wastseliina ja Rõuge wahel mingi ühendus olnud, sest kuni hilisema ajani, s. o. kuni 1919. aastani, maksis Rõuge Haanja wald oma regulatiiw wiljamaksu Wastseliinale.

Millal kirik sinna ehitati, kus ta praegu on, ei ole teada. Esimene kirik ta praeguses kohas oli puukirik, alles 1773. aastal sai Wastseliina omale kiwist kiriku, mis 1904. aastal pea täiesti ümber ehitati ja nüüd kaunimate hulka Wõrumaal kuulub.

Wastseliina luteriusu õpetajateks on olnud:

1) Soomlane Christian Henrici, 1626 kuni 1633.
2) Caspar Lessius, 1633 kuni 1635.
3) Christian Wassermann, 1641 kuni ?
4) Nicolaus Russaeus, 1646 kuni 1648.
5) Johann Berg, 1669 kuni 1670.
6) Johann Ficudenthal, 1675 kuni 1690.
7) Johann Heinrich Tiehle, 1690 kuni 1702.
8) Johan Victor Ihnus Boretius, 1702 kuni 1703.
9) Johann Swensky, 1704 kuni 1715.
10) Michael Devontus, 1715 kuni 1725.
11) Ehrlich Timmermann, 1725 kuni 1726.
12) Michael Eobald Neoknapp, 1726 kuni 1755.
13) Otto Wilhelm Eberhardt, 1755 kuni 1769.
14) Teophil Schmidt, 1769 kuni 1781.
15) Georg Gottfried Marpurg, 1782 kuni 1811.
16) Johann Heller, 1812 kuni 1814.
17) Karl Gottfried Masing, 1814 kuni 1859, tuttawast Masingite perekonnast, ja tema poeg:
18) Gustaw Aleksander Hermann Masing, 1860 kuni 1901.
19) Harald Harnberg, 1901 kuni 1909.
20) Eugen Wilhelm Mahor, 1910 kuni 1918 ja
21) praegu Nathan Aunwerdt 1920. aastast saadik.

Wanema aja köstrite kohta puuduwad teated. 1769. aasta kirikukatsumise protokollist kuuleme, et kuni tolle ajani juba 5 köstrit järjestiku mingit sissetulekut on kasutanud ja sellepärast nendel õigus olewat ka tulewikus seda saada. Kas neid weel enam tolle ajani oli, ei ole teada. Tolleaegne köster oli Michel Abrahmson. Nähtawasti on Abrahmsonid ennast pärastpoole Obramideks kutsunud, sest sellenimelised köstrid olid Wastseliina köstriteks kuni läinud aastasaja neljakümnenda aastani. Obramide järeltulija oli keegi Neuball, kes aga liigjoonise pärast 1856. aastal ametist tagandati. Temale järgnes Jdh. Taube kuni 1863. aastani. Ta lahkus ametist halwa wahekorra pärast õpetajaga ja kogudusega ja asemele sai Ernst Ferdinand Mattisson, kes kuni 1914. a. Wastseliina köstriks oli ja 1916. a. suri. Ta järeltuleja oli ta poeg Ewald Mattisson kuni 1920. a. ja selle järeltuleja Edgar Mattisson kuni käesolewa ajani. Kõik kolm Mattissoni, isa, poeg ja pojapoeg seisid rahwa seas suures lugupidamises.

Koolidest teame, et neid aastal 1766 oli peale kihelkonnakooli 8 ja nimelt järgmised: 1) Peräpugola, praegune kuueklassiline Pugola 23 õpilasega, 2) Kõokülа kool, 3) Mauri, pärast Põnni ja praegu Tsiistrekool, 26 õpilasega, 4) Woki, praegune Laswa kool, 27 õpilasega, 5) Tabina, 31 õpilasega, 6) Kahkwa, praegune Luuska, 50 õpilasega, 7) Awi, 25 õpilasega ja 8) Waarkali, wististe praegune Tsolli ehk Tüütsmäni kool. Wana kool on ka praegune Kapera, endine Raadi kool.

Palgaks said kooliõpetajad mõisa poolt 4 wakka rukkid ja 1 wakk otri ja laste käest peale põletispuude ja peergude 10 kop. hõbedas.

Kihelkonnakoolis õppis 1776. a. 50 õpilast. Õpetajaks oli Johann Abrahmson, kelle palgaks oli ¼ adramaad, põletispuid tarbe järele, 1 nael küünlaid lapse peale. Nähtawasti on see kiriklik kihelkonnakool hingusele läinud, sest kirikukonwendi protokollid pärast 1819 otsustawad mitu ja mitu korda kihelkonnakooli awada, millal aga otsus täide wiidi, on teadmata. Suusõnaliste teadete järele on kool arwatawasti 1848. aastal kirikumõisas awatud. 1856. aastal oli ta juba köstri majas ja kooliõpetajaks oli köster Taube. 1863. aastal sai kooliõpetajaks eelpool nimetatud Ernst Mattisson, kes seda ametit kuni 1902. a. pidas. 1883. aastal sai kool omale iseseiswa uluaseme, kahekordse telliskiwimaja ja selle juhatajaks sai Johann Hermann, kes seda ametit oma surmani, 1887. aastani pidas. Siis waliti koolijuhatajaks Aleksander Undritz, kes seda ametit praegu weel peab. Teisteks õpetajateks on koolil olnud peale nende Ernst Mattissoni, Jüri Kaiw 1885.—1891. a., Ewald Mattisson 1895.—1918. a., Elfriede Undritz 1917. a. kuni käesolewa ajani ja Karl Prants 1918.—1920. a. Praegu on koolil algkooli 3—6 klass.

Üldse on praegu Wastseliina kihelkonnas 15 kooli, 32 õppejõuga, nendest kolmel 5-es ja 6-es klass.

3. Tööstuse ettewõtted ja seltsid

Tööstuse ettewõtteid, kui juustide lauawabrikuid, mis Wastseliina ilusaid metsi laastawad, mitte arwestada, suuremaid ei ole peale wesiweskite. Wiimaseid on aga õige rikkalikult; Piusa peal üksi tosina ümber, milledest kolm, Wastseliina tööstuse ühisuse weski uueaja kohase püüdli tegemise, kruubi- ja tangukoorimise sisseseadega ja wiljaseemne puhastamise jaamaga, Muke ja Jaska weskid ketramise ja kraasimise masinadega ja teiste ojade peal weel oma 13 weskit, milledest Tohkri weskil ka uueaja püüdli masinad on.

Wanem Wastseliina selts, „Wastseliina põllumeeste selts", on 26. sept. 1899. aastal oma tegewuse alganud, mille äratusel asutati 1909. a. tarwitajate ühisus, kellel oma abikauplus Lepasaare raudteejaama juures on. Põllumeeste seltsi äratusel ja mõjul asutati ka 1913. a. praegu aurujõul töötaw Wastseliina piimaühisus, samuti kontrollühisus, kes aga ilmasõja ajal oma tegewuse lõpetas ja seda seni weel uuesti alanud ei ole. 1914. aastal algas Wastseliina laenu- ja hoiuühisus oma tegewust ja töötab edukalt ka praegu. Pärastpoole on kihelkonda asutatud weel mitmed teised piimaühisused, masinatarwitajate ühisused jne.

Waimliste huwide eest hoolitses omal ajal hariduse selts, kes aga läinud aastal hingusele läks ja kelle ülesanded uuesti asutatud laulu- ja mänguselts edasi täita lubab. Weel on kihelkonna piirides mitmed raamatukogu seltsid, kes kirjawara lewimise eest eriti hoolitsewad.

—d—

Tere tulemast
Jüri muusikapäewale
28. juunil s. a.
Esinewad 27 sega- ja 10 pasunakoori kokku 1200 tegelasega. — Kõnelewad end. Riigikogu esimees Jaan Tõnisson ja haridusnõunik Jürgenson.
27. ja 28. juunil kell 10 õhtul wabaõhu etendusel
„Judith".

Wõnnu kihelkonna kaitsemalewa tõotuse andmine.

Piihapäewal, 21. juunil, pidas Wõnnu kihelkonna kaitsewalewkond oma esimest paraadi ja andis kirikus wandetõotuse kodumaad ja makswat korda kaitsta. Kell 9 hommikul kogunesid malewlased Wõnnu wana surnuaia juure, kus jagati wälja käelindid, anti mõned üldised juhtnöörid ja peeti omawaheline eelparaad. Malewkonda terwitas kohalejõudnud Tartu kaitsemalewa pealik J. Unt. Julged terwitushüüded kajasid wärskes hommikuõhus. Pikas reas: ees raksa, järel jala- ja kuulipildujate kompaniid ja mõonawanker, sammus malewkond kiriku juure.

Peatati põllumeeste seltsi näituse aias, kus terwitas malewkonda wabariigi kaitsemalewa pealik colonel Roska. Kell 11 mindi kirikusse. Wõeti aset altari lähedal pinkidesse. Walitud päewakohased laulud kõlasid ühiselt koguduse ja malewlaste suust ja waewalt jõutis üksi malewlane mõtlemata, milleks ta tema üle kiriku läwe astunud. Seda tuletas weel meele õpetaja omas jutluses ja altarikõnes. Püsti seistes kordas malewkond õpetaja poolt etteloetud lühikese wandeteksti. Pühalikku tunnet suurendas weel laulukoor ettekantud kahe lauluga ja kohalik pasunakoor.

Pärast kirikuteenistust pidas col. Roska malewkonnale kõne, milles rõhutas kaitsemalewa tähtsust kodukaitseks ja wannukades malewlasi pidama antud tõotust.

Peale Tartu kaitsemalewa pealiku J. Unt'i õnnesoowi asus malewkond paraadimarsile. Tihoda rahwaseina wahelt sammusid sirgerealised kompaniid iseteadwal sammul kohaliku pasunakoori helide saatel mööda paraadi wastuwõtwaist col. Roskast ja J. Unt'ist. Pärast lühikest jalutuskäiku pöörasid tagasi kiriku juure ja lahkusid igaüks oma kodustele töödele.

L. S.

Üleilmlise ühistegewuse päewa puhul
laupäewal, 4. juulil pühendab „Postimees" oma weerud ühistegewusele.
See nummer ilmub suuremal kujul
ja läheb rohkemal arwul lugejate hulka.
Juhime sellele kuulutajate tähelpanu.
„Postimehe" talitus.

Mustad ja walged söed.

Uueaegse energiamajanduse probleemid.

Eradotsent W. Kupffer.

Mis on „must süsi", milleks teda tarwitatakse, on üldiselt tuntud. Wähem tuntud ja seda enam tähelepanu wäärim on aga tõsiasi, et moodsate kultuurrahwaste majanduselu, isegi Euroopa-Ameerika kultuuri kestwus otse hirmuäratawal wiisil sellest maa seest kaewetawa põletisaine saamisest ja tarwitamisest ära ripub. Sest mis saaks, kui korraga süsi maa pealt kadunud oleks. Pea kõik raudteed ja laewad jääksid seisma, kaugelt suurem osa wabrikuid lõpetaks oma töö, samuti enamjagu elektritööstusi, mis inimkonda walguse, jõu ja soojusega warustawad; tootmine, läbikäimine, kaubawahetus raugeks, tuleks üldine puudus tooresainetest, wabrikusaadusest, toiduainest. Üldine wiletsus, nälg, korralagedus ja sellega ühtlasi kultuuri ja tsiwilisatsiooni hääbumine—ühesõnaga „Õhtumaa langus" — need oleksid tagajärjed. Tarwitseb ju ainult tähele panna, missuguste raskustega kogu elul Inglismaal wõidelda tuleb, kui söekaewanduste töölised streigiwad.

On siis aga niisugune kiwisöe kadumine wõimalik? Järsk kadumine — waewalt küll; kuid et süsi ajajooksul maa pealt kaob, on kindel. Maa söetagawara on piiratud. Söetarwitus tõuseb aga aasta-aastalt kohutawa kiirusega. Kui see nii edasi kestab, lõpewad maa söetagawarad mõne aastasaja jooksul.

Maa söe kogu tagawara 2.000 m sügawuses arwatakse umbes 7.400 miljardi tonni (tonn — 1.000 kilogrammi). Sellest tagawarast on praegusel ajal wõimalik kätte saada ainult 10%, s. o. wähe üle 700 miljardi tonni, sest kaewandus wõib olla kõige enam 1.000 m maa sees, kuna sügawamal maakuumus töölistele wäljakannatamatuks muutub.

Aastane söetarwitus kogu maakeral on 1913. a. andmete põhjal umbes $1^1/_3$ miljardi tonni. 1923. a. on aga juba tarwitatud umbes $1^2/^3$ miljardi tonni.

Juba neist arwudest on näha, et kui söetarwitus nagu seni aastast aastasse kaswab, maa söetagawarad kiirelt oma lõpule lähenewad. Geoloog Frechi andmete järele oleksid, kui nõudmine söe järele samasugusel määral tõuseb kui seni, Kesk-Prantsusmaa, Böömi, Saksi ja Põhja-Inglismaa söelademed lõpulikult ära kasutatud 200 aasta jooksul, teised. Inglismaa lademed 360, Põhja-Prantsusm. ja Saari omad 400—500 aasta jooksul, kuna Ülem-Sileesia söewarasid umbes 1000 aastaks jatkuda wõiks. Mõned arwawad koguni, et Inglise kiwisütt ainult umbes 50 aastaks saab. Saksa pruunsüsi on aga 50—100 aasta pärast kindlasti otsas.

Euroopa söelademed moodustawad ainult wäikese osa kogu maailma söetagawarast — umbes 10—11 protsenti. Lõwiosa on Ameerika Ühisriikidel: ligikaudu 52% maailma tagawarast. Kanadal 16%, Hiinal 14%. Seega omawad Ühisriigid üle poole maailma söest ja 5 korda nõnda palju kui kogu Euroopa. Aga ka need Ameerika hiiglalademed oleksid söetarwituse kohutawalt kiire tõusu tagajärjel umbes 1500 aasta jooksul täielikult ära kasutatud.

Isegi siis, kui õpiksime selle kalli põletisainega kokkuhoidlikult ümber käima, kuimida aga waewalt loota — kiwisöe aastane tarwitus mitte palju üle praeguse ei tõuse, kui korda läheb kaewandusi 2.000 m sügawusele wiia, mis tänapäew täiesti wõimatu — ka siis, kõigil neil tingimusil, jatkuks maa söetagawara ainult mõneks, kõige enam 5.000 aastaks. Nii — warem wõi hiljem, kuid lõpp tuleb.

Kõige hirmsam ongi aga seejuures, et meie tänapäew kiwisütt enam raiskame kui wäärtuseks muudame — iseäranis masinate ja liiklemiswahendite (laewade, raudteede) käimapanemisel: s. o. söe põlemisenergiast mehaanilise töö tootmisel. Meie paremad aurulaewad ja auruturbiinid kasutawad kogu söe põlemisest saadud soojusest ainult 18% ära; 82% põlemiseenergiast läheb kasutult kaduma.

Nii on see ainult paremates, suuremates aurujõul töötawais ettewõtteis; wäikesed tööstused töötawad palju wähema kasutoowusega. Paljudel juhtumistel tarwitatakse ära ainult 2—3% kiwisöe soojusest. 97—98 protsendi söeenergia kaotus pole niisiis sugugi haruldane. Raudtee wedurid tarwitawad isegi paremail korril ainult 5—8% söeenergiast, kuna 92—95% kasutult õhku läheb. Ja siiski, wõrreldes enam kui saja aasta eest tarwitusel olnud aurumasinatega, oleme söeenergia ärakasutamise suhtes suure sammu edasi jõudnud. Sest esimesed aurumasinad tarwitasid ära ainult $^1/_3$ protf. energiat, kuna $99^2/_3$ kasutult raisku läks.

Palju kasulikumalt töötawad tiiselmootorid, mis wedelat põletisainet — petrooleumi, naftat, parafini- ja teisi õlisid tarwitawad. Nad kasutawad ära kuni 35%, s. o. umbes ühe kolmandiku põlemisenergiast. Seega palju enam kui aurumasinad.

Kuid siiski läheb ka neil suurem osa — umbes 65 protf. ehk $^2/_3$ põlemisenergiast kaduma.

Et tulewikus korda läheks kiwisöe ehk wedelate põletisainete põlemisenergiat oluliselt paremini ära kasutada, on waewalt loota. Sest termodünaamika seaduste järele wõib soojusest mehaanilise töö tootmiseks ikka ainult teatud murdosa sellest soojusest ära kasutada. Suur osa peab paratamatult kaduma minema.

Täielik ehk peaaegu täielik kiwisöe energia ärakasutamine oleks wõimalik ainult siis, kui korda läheks soojusenergia kõwerteest hoopis mööda minna, s. t. kui wõimalik oleks söeenergiat ära kasutada, ilma et teda enne söe põlemise teel tarwitseks soojusenergiaks muuta. Seda saaks aga ainult siis, kui korda läheks söe keemilist energiat wahenditult elektrienergiaks ümber muuta, näiteks Galwani elemente sarnases söe elemendis. Sellele teele ongi juba asutud, kuid eesmärgist ollakse esialgselt wäga kaugel.

Kui ühel päewal see tehniline probleem lahendub, oleks kiwisöe iga mitme saja, wõib-olla koguni paarituhande aasta wõrra pikendatud. Kuid seegipärast ei oleks küsimus weel lõpulikult otsustatud. Kord siiski saabub kiwisöe puuduse tagajärjel suur kriis, millest mööda pääseda wõidakse ainult seeläbi, et ära kasutama hakatakse teisi küllalt rikkalikka energia-allikaid.

Waatame lähemalt, missugused teised energia-allikad meie kasutada on ja kas nad meile kiwisöele wastawalt energiat suudawad anda.

Sagedasti wõib isegi ülikooli haridusega inimestelt järgmist kuulda: „Kui kiwisüsi otsas, pole selles weel mingit hädaohtu; siis pannakse masinad käima mitte aurु-, waid elektrijõul." Nagu oleks elekter midagi taewamanna sarnast, mida me loodusseadustest mööda hiilides esile manada wõiksime! Energia säilimise seaduse järele wõib elektri-energiat saada ainult mingi teise energia-tagawara ärakasutamise läbi. Suurem osa elektrienergiat saadakse ka weel tänapäew kiwisöe põlemisenergiast. Söesoojus paneb käima aurumasinad, uuemais ettewõtteis peaaegu erandita auruturbiinid; need omakord on jõuallikaiks dünamomasinaile, mis meile elektrienergiat annawad.

Ameerika Ühisriikide awalikkudes elektritööstustes on 1922. a. kokku 17,2 miljardi kilowatt-tundi tootatud, sellest 30,5 miljardi kilowatt-tundi põlemisenergiast (pääasjalikult söe põlemisenergiast) ja 17,2 miljardi kilowatt-tundi awalikkudes weejõu-tööstustes. Söeenergiast nii siis kaks korda nii palju kui weejõust. Ka Saksamaa suured elektri-keskjaamad, mis laialdasi maa-alasid elektriwooluga warustawad, töötawad kaugelt suuremalt jaolt aurujõul, sütt kütteainena tarwitades.

Niikaua kui suurem osa maailma elektri-energiat söe põlemisenergiast saadakse, on meeletus toonitada, et elekter wõib söe aset täita.

Waatame edasi.

Maa õli- (nafta, petrooleum) tagawarasid on nii wähe, et nad üldse küsimusse tulla ei saa, sest nad wõiwad juba wäga warsti lõppeda. Wan Hise kuulutab Ameerika õliallikaile juba 1935.—1953. a. kadu. Kaukasuse petrooleumi-allikate warstine ammutamislõpp on juba tänapäew filmnähtaw, Petrooleum kaob nii siis annu enne kiwisütt maailma-turult.

Samuti ei wõi kiwisöe aseainena kõne alla tulla metsad, kuna nad meile wäärtuslikku ehitusmaterjali —puud— andma peawad. Koguni wastupidi — wõib üles kerkida küsimus, mida meie edaspidi puu asemel ehitus- ja muude tehniliste otstarwete materjalina tarwitame, kui metsi nagu seni maha wõetakse.

Wanul ajul tarwitati pea-energiaallikana inimeste ja koduloomade lihaste jõudu. Kui me kogu inimkonna (ümmarguselt 1700 miljoni inimest) lihaste abil mehaanilisele tööle rakendaksime, — masinatöö asemele, — wõiksime sel teel ära teha siiski ainult umbes 10% tänapäewal tarwisminewast mehaanilisest tööst. Ka kui meie kogu maailma koduloomad mehaanilisele tööle mobiliseerikssime, annaksid nad inimese lihastejõuga koos töötades tulemusena ainult umbes $^1/_5$ ehk 20% tänapäewal masinatega tehtawast tööst.

Nii siis, inimeste ja loomade lihastejõust ei jatku kaugeltki kiwisöe aseme täitmiseks.

Sellele lisaneb weel, et sütt mitte ainult aurumasinate abil mehaanilise töö tegemiseks ei tarwitata. Wäga palju kiwisütt tarwitatakse ära raua- ja terase tootmiseks, samuti teisteks metallurgilisteks otstarweteks, gaasi saamiseks, kütteks jne. Saksa 1911. a. statistika andmete järele tarwitati üle 40% (seega peaaegu pool) Reini- Westfali sütt raua ja terase tootmisel, raua- ja teiste metallide sulatisahjudes, umbes 13% kodumajapidamises, pääasjalikult kütteks. Nii näeme, et inimkonna kogu-energia tarwidus

Mälestussammas langenud äksilastele.

Awamine pühapäewal Äksi „Wabaduse tammikus.“

Pühapäewal awatakse Äksis üks kenamatest mälestussammastest, mis meil on püstitatud wabadussõjas langenuile.

Warsti peale wabadussõja lõppu, kui asutati Eesti Dem. Sõjaw. Liit, asus selle Liidu Sootaga walla osak. Äksi kihelkonnas tõsiselt tööle, et austada ja jäädwustada oma langenud kaaswõitlejate mälestust, et see mälestus ei lubaks meil oma langenuid jõuetult taga nutta ja leinata, waid neid meil ja järeltulewate päewade ees tõsises aupaistuses hoiaks, igas eestlases äratades ja kaswatades seda ülemat tunnet, mis nende langenute rinnuski leegitses, — et parem on wõideldes surra kui uuesti wõõra ikke alla sattuda.

Asuti tööle. Kaasatöötamiseks saadeti üleskutsed kõigile Äksi kihelkonnas asuwatele seltskondlistele organisatsioonidele. Üleskutsega ühines tegelikult ainult Äksi kiriku nõukogu, kuna teised wähemate toetusemääramistega rahuldusid.

Mälestussamba kohaks waliti kiriku mõisa päralt olewast maast ½ wakamaa suurune maa-ala Tallinna maantee ääres, mis ka Äksi kihelkonna täiskogu poolt lahkelt lubati. Platsile istutati tammed ja wahtrad, küliti rohu seeme ning pandi nimeks „Wabaduse tammik“. Praegu ta tammikuna weel ei paista, kuid sirgudes töötab üheks kenamaks ja tähtsamaks kohaks saada Äksi kihelk.

Algus oli tehtud, kuid ees seisid raskused. Aastate pikkuse töö järele on nüüd niikaugele jõutud, et ettewõtet kordaläinuks wõib nimetada, mille juures esialgu mõnigi kahtles.

Samba kawandi ja kuju mudeli walmistas kujur W. Melnik. Kuju walati malmist A./S. Teguri wabrikus ja kaalub ligi 60 puuda. Samba kiwist osa walmistas kiwiraiuja-meister M. Pärn. Kogu samba kõrgus maapinnast on üle 16 jala. Maksma läheb umbes 400,000 marka, missugusest summast puudub weel ligikaudu 70.000 mr.

Rahwas ja seltsid koguwad hommikul kell 10 surnuaiale, kust peale jumalateenistuse rongikäigus mälestussamba platsile minnakse. Kell 12 on samba awamine kohaliku kaitseliidu kogupaukude saatel. Ilusa ilma puhul töötab see päew palju meeltülendawat.

K—w.

Wabadusesõjas langenud äksilased.

1. Aalits, August — Wasulast — surnud rõugetesse.
2. Anderson, Karl — Kärknast — surnud haawadesse.
3. Annam, Karl-Eduard — Elistwerest — surnud haawadesse.
4. Arand, August — Sootagalt — Petseri lahingus langenud.
5. Aren, Mihkel — Woldist — lahingus langenud.
6. Frants, August — Kärewerest — Räpina lahingus langenud.
7. Haas, Johannes-Eduard — surnud sarlakki.
8. Kask, Arnold — Elistwerest — sõjawäljal surnud.
9. Kask, Oskar — Nawalt — surnud kõhu tüüfusesse.
10. Kurs, Eduard — Woldist — lahingus langenud.
11. Kuusma, Johannes — Wänikwerest — lahingus langenud.
12. Lang, Jaan — Sootagalt — Paju mõisa lahingus langenud.
13. Lange, Hugo — Kärewerest — lahingus langenud.
14. Lattik, Elmar — Sootagalt — õnnetult surma saanud sõjaw.
15. Lenzius, Karl-Julius — Sootagalt — Wõõbsu lahingus langenud.
16. Lill, Johannes — Saadjärwelt — surnud plek. soojatõppe.
17. Luht, Oskar — Saadjärwelt — surnud plek. soojatõppe.
18. Märtin, Oskar — Kärknast — surnud plek. soojatõppe.
19. Mathiesen, Richard — Sootagalt — surnud plek. soojatõppe.
20. Mitnits, Aleksander — Saadjärwest — lahingus langenud.
21. Moora, Johannes — Woldist — haawadesse surnud.
22. Narits, Jakob — Kärknast — lahingus langenud.
23. Nukk, August — Saadjärwelt — lahingus langenud.
24. Omas, Oskar — Saadjärwelt — surnud põrutuse tagaj.
25. Pawel, Paul — Lähtelt — Petseri lahingus langenud.
26. Pentsa, Aleksander — Sootagalt — Petseri lahingus langenud.
27. Plaks, Georg-Eduard — Saadjärwelt — Petseri lahingus langenud.
28. Priks, Karl — Saadjärwelt — haawadesse surnud.
29. Reinwald, Erwin — Kärknast — Paju mõisa lahing. langenud.
30. Saar, Eduard — Kärknast — Paju mõisa lahing. langenud.
31. Seppa, Eduard — Saadjärwelt — Luuga jõe ääres langenud.
32. Walb, Karl — Sootagalt — Petseri lahingus langenud.
33. Wannus, August — Wisusist — Petseri lahingus langenud.
34. Zirk, Oskar-Johannes — Sootagalt — Torma lahingus langenud

Sissetulekud ja wäljaminekud mälestussamba ehitusel.

Sissetulekud:

Eesti D. S. L. Sootaga osak. omal jõul korjatud pidudest, loteriidest jne.	217.000
Wäljastpoolt toetus, wallawalitsustelt, piimaühisustelt ja seltsidelt	46.737
Kiriku kaudu korjatud	44.572
Kokku	308.309

Wäljaminekud:

Mälestussamba plats, nimega „Wabaduse Tammik“, ostetud kogudusest ja korraldamine	20.000
Kiwi ja wäljaraiumine	160.000
Kuju ühes pladaniga	180.000
Kokku	360.000

Praegust puudujääki loodetakse katta mälestussamba awamise päewal korraldatawatest pidustustest. Nagu sissetulek näitab, on suurema osa samba püstitamiseks E. D. S. L. Sootaga osakond omal jõul korjanud, sest sammas läheb maksma umbes 400.000 marka. —ar.

palju suurem on kui mehaanilise töö tarwidus. Scholli andmete põhjal on kogu-energia-tarwidus umbes 6 korda nõnda suur kui mehaanilise töö tarwidus.

Energia-allikaid otsides, mis seda hiigla tarwidust rahuldada ja seega söe aset täita wõiksid, satume kokku nõndanimetatud walge söega.

„Walge söe“ all mõistetakse woolawa wee energiat, mida juba keskajal jahu- ja saeweskite käimapanemiseks tarwitati. Wiimasel ajal on wesijõudu palju laiemas ulatuses kasutama õpitud kui warem, esiteks seeläbi, et wanade wesiratastc asemel tarwitusele wõeti wesiturbiinid, ja teiseks, et wäga suure töömõõduga turbiine ehitama hakati. Üksikute turbiinide tööwõime tõstetakse kuni 20.000 hobusejõuni ja üle selle. Näiteks tarwitab Baadi maad elektriga warustaw aktsia-selts (Saksamaal) turbiine, mille tööwõime igal üksikult 27.500 hobusejõudu. See on, wähemalt Euroopas, wesiturbiini kõige kõrgem tööwõime.

Wesiturbiini tegelik tulutoowus on wäga kõrge ja tõuseb ühes turbiini suurusega. Suured turbiinid kasutawad umbes 90 protsenti enesest läbiwoolawa wee energiast ära. Ameerika insenerid kinnitasid maailma-jõukonwerentsil Londonis suwel 1924, et nende uuemate turbiinide tegelik tööwõime kuni 93% ulatab.

Tuletame wõrdluseks meele, et isegi kõige paremad auruturbiinid ainult umbes 18% söe-energiat ära kasutada suutsid ja et meie sagedasti 3—5%-lise tulutoowusega leppima pidime. Meie wõime nii siis „walget sütt“ palju täielikumalt ära kasutada kui „musta söepõlemisenergiat.

Wäga lewinenud eksiarwamine on, et „walge söe“ all elektrit mõistma peab. Meie ülemaltoodud otsustest elektrijõu saawutamise kohta on selge, et niisugusel arwamisel mingit alust pole. „Walge süsi“ — see on midagi, mis „musta söe“ aset wõib täita. Elekter see olla ei saa, kuna, nagu meie ülemal nägime, teda ennast suurelt osalt „musta söe“ abil muretseda tuleb. Olgu seepärast alla kriipsutatud, et nimetusega „walge süsi“ ei tähendata mitte elektrit, waid woolawa wee energiat.

Halenaljakas kosjasõit.

Jaanipäewal sõitsid kaks Tallinna noorherrat, Erich T. ja Jaan W., Mulgimaale kosja. Esimene selle jutustuse kangelane armastas kanda alati wäljamaa riideid, trakse, kaelasidemeid, sokihoidjaid jne. Wõõrsil mindi peretütardega „wiimast paari“ mängima. Jooksid Erich peretütre Manniga. Wiimane, kui nobe jooksja, pööras kännustikku, kus Erichi „tschimmi lakkidel“ talla äär kännu külge kinni jäi ja lahti tuli, kuna omanik üle kännu „uperkuuti“ lendas. Selle tagajärjel rebenes Erichi wäljamaa kaelaside, traksid ja üks sokihoidja ning isegi püksi haagi tükid langesid, „surma sõlmi“ tehes, rohu sisse. Hoides ühe käega maha langenud pükse, teisega allakukkuwat sokki, kuna kaelaside, nagu lahingust tulnud kuke lõpus wälja nägi, pidi Erich neidude naeru saatel üles tõusma ja mängust loobuma.

Jaani saatus oli hea: ta kukkus joostes weel rängemini maha, kuid pahade tagajärgedeta. Selle põhjuseks oli, et Jaan enne sõitu oli Bachmani ärist, Kullasepa t. nr. 2 uued traksid, kaelasideme ja sokihoidjad ostnud, mis oma wastupidawuse poolest üle Eesti kuulsad on.

Kosjasõidu tagajärg oli, et Jaan pea pulmad peab, kuna Erich'it terawmeelsed neiud alles siis tagasi kutsusid, kui ta kaelaside jne. joostes ei rebene. Tallinna jõudes ostis Erich kohe omale Bachmani ärist uue kaelasideme, traksid ja sokihoidjad ja andis enesele tõotuse millalgi wäljamaa „ersatskaubaga“ uhkustada.

Lõpusõna — igaüks on oma õnne sepp! Õnn naeratab ainult siis, kui tarwitaja heast ja wastupidawast Eesti tööstuse tootest lugu peab, mida suures walikus saadawal P. Bachman'i äris Tallinn, Kullasepa tän. nr. 2.

Lühemad teated.

Berliinist, 24. juunil. (Trj.) Inglise peaminister wõttis ametiühisuste delegatsiooni Cook'iga eesotsas jutule. Delegatsioon soowitas aktiiwset kaubanduslist wahekorda Wenemaaga. 24. juunil algas ametiühisuste ja tööandjate esitajate ühine konwerents.

Söetööstuse seisukorra uurimiseks nimetatud komisjon awaldas aruande, milles seletab, et hinna tõusu põhjuseks on tööaja lühenemine.

Komisjon nõuab. Ametiühisused teatasid, et nad sarnase ettepanekuga nõus olla ei saa. On wõimalik, et 1. juulil streik algab.

Kaitsemalewa teated.

Kaitseliidu kihutuskõned Walgamaal.

Kaitseliidu keskjuhatus awaldas soowi, et maal tuleks kaitseliidu kihutuskõnesid pidada ja sellega inimesi kaitseliidust osa wõtma wirgutada.

Sel põhjal saadeti maakonna kaitsemalewate pealikutele küsimuslehed, mil ajal nad peawad soowitawaks sarnaste kõnede pidamise.

Tahewa kaitselit Walgamaal

on üks elujõulisemast terwes Hargla malewkonnas. Enamasti iga pühapäew peetakse õppusi ja kaitseliitlastele on püssid wälja antud. Osa wõtawad wanad ja noored. 28. juuni peale on kaitseliitlaste pühaliku wandetõotuse andmine määratud Hargla kirikus. Wandetõotuse andmisele on kutsutud ka Laanemetsa, Mõniste ja Saru walla kaitseliitlased. Samal päewal on ühine kaitseliitlaste paraad, mida, nagu kuulda, wastu wõtma ilmub wabariigi kaitseliidu ülem kol. Roska ja Walga maakonna malewa pealik major Hiob. Peale paraadi on lõbustused kaitseliitlaste poolt. Sellekohased eeltööd on käimas.

Lr.

Kaitseliitlaste wannutamine Suure-Jaanis.

21. juunil oli Suure-Jaani tuletõrje seltsi saalis kohaliku malewkonna kaitseliitlaste wannutamine. Malewkonna pealik W. Kammis selgitas koosolejaile, milleks meil eriti kaitseliitu tarwis, ja mis on kaitseliitlaste ülesanne. Pealiku kõnele järgnes riigi hümn. Peale riigi hümni andsid wande 102 kaitseliitlast. Lõpuks pidas üliõpilane A. Kuldkepp süttitawa kõne, kus üles kutsus riigi kaitseks ja riigi ülesehitawas töös mitte loiuks pealtwaatajaks jääda, waid waimustatult ja wäsimata tööd teha. Kõnele järgnes kaitseliitlaste harjutus.

—g—

Siseriigist.

Üleskutse Puka ümbruskonna elanikele.

Puka tuletõrjujate seltsil on seltsimaja ehitamine käsil, mis hädatarwilik on. Sellepärast pöördub seltsi eestseisus ümbruskonna elanikkude poole üleskutsega: aidake seltsi korraldamiseks ja seltsimaja ehitamises kaasa, et ära hoida tuleõnnetust, mis igaühte waritsemas; pange käed külge, aidake!

Tegelikuks abiks palume — tooge mõned koormad kruusa ehk kiwa seltsi platsi peale ehitusmaterjaliks.

Materjali wedamise talgud on pühapäewal, 28. juunil ja 5. juulil.

Eriti kutsutakse üles põllumehi.

(allkirjad).

Autoühendus Põltsamaa-Tartu wahel.

Nädal tagasi hakkas ühendust pidama Põltsamaa ja Tartu wahel üle Woldi A Kook'i auto. Autos on ruumi 20 inimesele, istmed on mõnusad, sõites ei põruta. Auto on täiesti kinnine. Masin on suurejõuline ja uus, sellepärast ei ole seni teel äpardusi olnud.

—ar.

Karksi kihelkonnakooli 50. a. juubel.

Karksi kihelkonnakooli 50. aasta keskwuse juubelipidu korraldaw toimkond teatab, et pidupäew on edasi lükatud 19. juuli peale sest et 5. juuliks ei saadud neid kõnepidajaid, keda soowiti. Muudetud on ka pidukawa järgmiselt: pidu aktuse ilmalikust osast, mis järgneb koolimaja juures köstri hargis, wõib igaüks waballt osa wõtta.

Mustwee jaanilaat

22. skp. oli ilusa ilma peale waatamata suurema elawuseta. Lihaloomade hinnad olid keskmised, kuna lüpsilehmad otsitawad ja kallid olid ja maksid 10—15 tuhat marka. Hobustest oli ainult odawamaid wähesel arwul toodud. Puudusid pea täiesti puuriistad ja muu sarnane laadakaup.

Lasteaed Mustwees.

Mitmel aastal oli siin lasteaia awamine kawatsusel, tänawu on see teostatud ja asutus töötab. Laste mängukohaks on haridusseltsi aed. Lapsi on esialgu 20—30 ümber, loodetawasti kogub neid weel. Lasteaia juhatajaks on pr. Ups.

Wiljade seisukord Mustwee ümbruses.

Rukis on igal pool hea ja õitseb. Tõuwilja kaswu edendasid wiimased wihmad tuntawalt. Öökülmad häwitasid ainult warasemaid aiawiljad ja takistasid sigurite kaswu. Wiimaseid on tänawu wähe külitud, sest wanad tagawarad on weel alal.

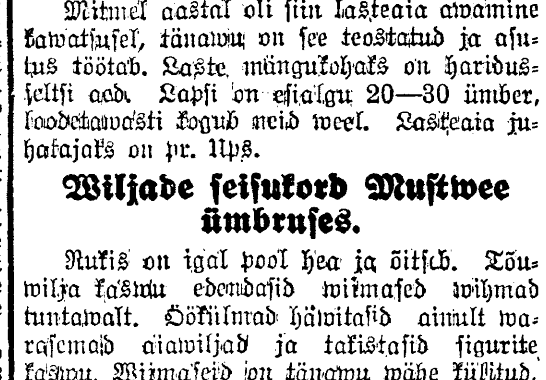

Kohus.

Walekaebuse eest 4 kuud.

10. jaan. 1923. a. andis Nursi walla kod. Ado Wumba Wõru kriminaal-politseile üles, et 8. jaanuaril samal aastal sõitnud tema Wõru laadalt koju Wastse-Nursi mõisasse. Nursi ja Rõuge teede harumi jõudes näinud tema, et teele kaks hobust risti ette aetud olnud, kuna hobuste juures 6—7 meest seisnud ja kolme kokkulööduð roowikuga tema hobust kinni pidada tahtnud. Hobune hüpanud aga roowiku peale, surunud selle alla ja sõitnud edasi. Meestest tunnud Wumba ära Reinhold Ermeli, August Rätsepa ja Manglus Hanimägi, keda süüdistas tapmise katses ja palus seaduslikule wastutusele wõtta.

Hiljem, teistkordsel ülekuulamisel, muutis Wumba oma eelmist tunnistust ja seletas, et teelahkmel pole mitte 6—7 meest olnud, waid Rätsepp, Hanimägi, Ermel ja kaks tundmata naisterahwast.

Eeluurimisel tuli ilmsiks, et Wumba poolt tõstetud süüdistus nimetatud kolme isiku wastu tõele ei wasta. Wastutusele wõetud A. Wumba end walekaebuse tõstmises süüdi ei tunnistanud.

Rahukogu mõistis Ado Peetri p. Wumba, 52 a. wana, 4 kuuks wangikotta.

—s.

Rentimine ilma enampakkumiseta.

Riigikohtule antud kaebuses palub Saadjärwe walla wolinik tühistada põllutööministri abi otsuse Woldi mõisa meierei wäljarentimise suhtes ilma oksjonita ja otsustada meierei M. T. M. par. 129 põhjal enampakkumise teel wälja rentida, kusjuures Saadjärwe wallale enampakkumisest osawõtmise korral eesõigus anda.

Riigikohus leiab, et Saadjärwe walla woliniku kaebus tuleb tagajärjeta jätta: M. T. M. par. 129 põhjal on põllutööministeeriumil õigus tööstusettewõtteid eriotstarbeks sellekohase otsuse ja hindamise põhjal wälja rentida ilma enampakkumiseta. Sellepärast ei ole põllutööministri abi otsus mitte seadusewastane, nagu kaebaja arwab, mispärast puudub alus selle otsuse tühistamiseks.

Kakeluses surmawalt haawamise eest 8 kuuks türmi.

Ööl wastu 15. weebruari s. a. tapeti kakeluses Meremäe wallas, Tobrowi külas Petserimaal, pulmas sama walla S.-Lepa küla kodanik Iwan Kalju pussiga ära. Kohaliku kriminaal-politsei poolt toimetatud juurdlusega selgusid järgmised asjaolud:

Meremäe walla kodanikud Nikolai Kasak ja Paul Pilt on ümbruskonnas tuntud suurte kaklejatena. Nad kandsid S.-Lepa külas elawate wendade Iwan ja Grigori Kalju'de wastu wiha, umbes kaks aastat Tobrowo külas, Semjon Luikjärwe pulmas ettetulnud tüli pärast. 14. weebruaril k. a., nagu setudel moes, kogus rahwas ümbruses olewatest küladest Tobrowo külasse Iwan Kahri talusse pulmi waatama. Ka Nikolai Kasak ja Paul Pilt ning surma saanud Iwan Kalju ja tema wend Grigori Kalju. Pulmas norinud tüli Pilt ja Kasak mitmete isikutega, muuseas ka Tobrowo küla elaniku Feodor Tammeorg'iga, kellele Nikolai Kasak noaga käewarde haawa lõi, missugune haaw arsti poolt raskeks tunnistati.

Leides paraja aja wendadele Kalju'dele kättetasumiseks, hakkasid Kasak ja Pilt Kalju'dega tüli norima. Ilma mingisuguse põhjuseta lõi Pilt kepiga Kalju'le pähe, kuna Kasak samal ajal rusikaga löönud. Selle peale põgenenud Grigori Kalju reheallt wälja, keda Kasak ja Pilt hakanud taga ajama, mis aga tagajärgi ei annud ja tagaaetaw sai ära põgeneda. Grigori Kalju järele läinud reheallt ka wälja tema surmasaanud wend Iwan Kalju, keda Kasak ja Pilt wäljas kinni wõtnud ja peksma hakanud, ning üks nendest löönud Kalju'le noaga kõrisse. Peale haawa löömist tulnud Iwan Kalju weel omal jõul rehealla, mis umbes 12 sammu eemal, kuhu siis maha kukkunud ja surnud.

Nikolai Kasak, 18 . wana, ja Paul Pilt, 21 a. wana, said kriminaal-politsei poolt wahi alla wõetud.

17. juunil oli asi Tartu-Wõru rahukogu wäljasõidu istangul Wõrus arutusel, kus kohus Nikolai Kasak'i kui alaealise 4 kuuks ja Paul Pilt'i 8 kuuks türmi mõistis.

E.—

Teadaanne

Tartu linna 2. jaosk. 1925. a. tulumaksu maksjatele.

Tartu linna 2. maksujaoskonnas saadetakse 1925. a. **tulumaksulehed** politsei kaudu 1. juuliks s. a. maksjatele kätte.

Maksu esimese poole õiendamise tähtajaks on 30. september ja teise poole — 30. nowember s. a. ning wastulause andmise tähtaeg on 1. august s. a.

Maksulehe õigel ajal mittekättesaamine tähtaegi ei muuda; iga maksja wõib oma maksu üle otsekohe teateid saada maksuinspektori kantseleis Tartus, Lai tän. nr. 33.

Maksualuste nimekiri pannakse 27. juunil s. a. tulumaksu sead. § 50 põhjal maksuinspektori juures üldiseks teadmiseks wälja ning kõigile kodanikkudele jäetakse õigus 10 päewa jooksul, s. o. kuni 6. juulini s. a. seda nimekirja läbi waadata ja tema puudulikkuse pärast kirjalikke kaebusi sisse anda.

Tartus, 26. juunil 1925. a. Nr. 1999.

Tartu linna 2. jaosk. maksuinspektor: (allkiri).

Sekretär: O. Kepp.

Teatame austatud publikumile, et uus

mootorlaew „Koidula“

hakkab järjekorralist ühendust pidama

Tartu ja Läänitse wahel

hinnaalandusega.

Esimene wäljasõit **Tartust kell 4 p. l.,** tagasitulek **Läänitsest kell 1/4 homm.**

Laew wõtab wastu tellimisi seltsidelt kui ka üksikutelt isikutelt soodsatel tingimistel pühapäewadel. —

Laewa seisukoht sadamas pontoonsilla juures.

Märkus: Laewa sõiduplaan korraldatakse edaspidi rahwa huwide kohaselt.

Mitmewärwilisi

pääsetähti

pidude ja tantsuõhtute korraldajatele

soowitab odawate hindadega

„Postimehe“ raamatukauplus

Tartus, Suurturg 16, tel. 2-50.

Tartu linnawalitsus annab kinnisel wähempakkumisel wälja Kommertsgümnaasiumi

hoone remont-tööd

ruumide krohwimise ja wärwimise. Töösoowijad esitagu oma pakkumised ühes kwiitungiga 10.000 marga kautsjoni linna kassasse sissemaksmise üle kinnises ümbrikus linnawalitsuse ehitusosakonnale kuni 30. juunini s. a. kell 12 p. Lähemaid teateid töö kohta saab koolijuhatajalt, Fortuna uul. 6.

100—150 tuhat marka

soowitakse laenuks saada

talu obligatsiooni wastu.

Pakkumised slt. „100—150“ all.

Suwekorter

3 tuba, köök ja palkon Elwas haiguse tõttu edasi anda. Järele küsida Tähtwere t. 36, II kord.

Kaotatud wõtmed

4 tükki ühe rõnga küljes Toome mäel ehk ümbruses, ausat leidjat palutakse hea waewatasu eest ära anda Tartu politsei wahituppa.

Mõõduka hinnaga üürile anda 2 päikesepaistelist remonteeritud

tuba

köögiga. Piiri tän. 3. Näha kella 3—5.

Korter,

2 tuba ja köök edasi anda, kes mööblid ära ostab. Teateid saab Suurturg nr. 1, Vormeier, kella 12—1.

Lasteta abielupaar wajab

korterit

2—3 tuba. Teat. Elisabeti tän. 33, k. 4. M. N.

Toiduainete kauplus

juhtumisi edasi anda korraliku elukorteri ja leiwaahjuga. Jaama tän. nr. 68. 8

Werneri kohwik,

Jaani tän. 7.

Päewas mitu korda wärskeid **dessert kooke,** ning igasugu **jooke.**

Soowin üürida

korterit

3—4 tuba ja köök, alumisel korral, elamiseks ja puhta töötoa jaoks wõi wäikest maja. Teated ühes üüri hinnaga palun saata Weski tän. 37, kaup.

Kutulisett

restoraan

ära anda. Peterburi tän. 47. Teat. saab sealsamas.

Maal uued

kaupluse ruumid,

piima ühisuse ja postiagentuuri wastu, kohe wälja üürida. Kaupa teeb iga päew koha omanik Raud, aadress: Jõgewa, Torma, Laswere.

2 möbl. tuba

keeduwõimaluse ja erasissek. ja

suur töötuba elukort.

üürile anda. Puiestee tän. 48.

Möbl. tuba

waikses aiamajas, erasissek. ja köögitarwit. üürile anda, rääkida laup. 27. juunil kella 11—1. Tähe tän. 96, k. 2.

Kadunud 24. skp.

üks king

Peterburi tän. Aleksandri tän. linna sõites, leidjat palutakse ära tuua Peterburi tän. 49, poodi, waewatasu eest.

Uuendage aegsasti „Postimehe“ tellimist 1. juuliks.

Uute õpilaste-kadettide wastuwõtmine sõjakooli 1925. a.

K. a. uute õpilaste-kadettide wastuwõtmine Sõjawäe ühendatud õppeasuste kadettide üld- ja jalg-, kahur- ning tehnilisewäe noorematesse spetsiaal klassidesse 24-st kuni 28-da augustini. Wastu wõetakse meeskodanikka, kes wastawad järgmistele nõuetele:

1) Waldawad täielikult riigikeelt ja on Eesti wabariigi kodanikud.

2) a) **Uldklassi:** 9 ühtluskooli õppeaasta haridusega — õigustega koolist (praeguse keskkooli 3. kl. lõpetajad).

b) **Noorematesse spetsiaal klassidesse** täieliku keskkooli haridusega.

3) 17—25 a. wanad (arwatud palwe sisseandmise päewani).

4) Kohtu poolt karistamata ning

5) terwisliselt riwiteenistusesse kõlbulikud.

Palwed, warustatud 20 marga eest tempelmarkidega ja 2 isikliku päewapildiga, esitada Sõjawäe ühendatud õppeasutuste ülemale kõige hiljem 1. augustiks k. a., juure lisades järgmisi tunnistusi, kas algkirjades wõi seaduslikult kinnitatud ärakirjades:

1) haridus-,
2) kodakondsuse-,
3) sündimise- (ristimistäht),
4) kohtu poolt karistamatuse-,
5) perekonnaseisu üle (kas poiss- wõi naisemees). Neil, kes palwe sisseandmise päewani alla 20 a. wanad, tulewad weel esitada wanemate ehk nende aset täitwate isikute nõusolek; nõusoleku andja allkiri seaduslikult kinnitatud.

Jsikutel, kes ülaltoodud nõuetele wastawad, seda dokumentaalselt tõendanud ja palwekirja sisse annud, ilmuda 24. augusti hommikuks kella 8-ks Sõjawäe ühendatud õppeasutuste staapi — Tallinn, (Tondi) (Järwe jaam).

Wastuwõetawatele korraldatakse S. ü. õppeasutustes 24. augustil arstline läbiwaatus ja 25., 26. ning 27. augustil proowikatsed: a) üldklassi astujatele — keskkooli 3. klassi programmi ulatuses: algebrast, geomeetriast, keemiast, füüsikast ja Eesti keelest;

b) noorematesse spetsiaal klassidesse astujatele — keskkooli programmi ulatuses: algebrast, geomeetriast, trigonomeetriast ja Eesti keelest.

Õppeaeg Sõjawäe ühendatud õppeasutustes kestab üldklassi astujatele 3 ja spetsiaal klassi astujatele 2 aastat. Õpetus, toit, korter, warustus ja õppeabinõud on tasuta, riigi kulul ja õpilased-kadettid loetakse kaitsewäe teenistuses seiswateks.

Sõjakooli lõpetajad omawad täieliku keskkooli hariduse reaalharu piirides ja ülendatakse noorem-leitnantideks ning määratakse wäeosadesse teenistusesse.

Märkus: 1) Üksikasjalised eksamite programmid on saada Sõjawäe ühendatud õppeasutuste staabist 30-margalise tasu eest. Soowijatele saadetakse need tellija kulul wastawa tasu eest aadressi järele kätte.

2) Kaitsewäe teenistuses seiswate kohta on makswad samad tingimised, kuid palwe tuleb esitada alluwuse järjekorras ja kohtu poolt karistamatuse tunnistuse asemel on wäeosa ülema attestatsioon.

Dollari kurs meid ei eksita, müüme wana hinnaga.
Esimene optikaklaasi töstus Eestis August Amos.
Tallinnas: Jaani t. 11,
„ Wiru t. 21.
Narweres: Pikk tn. 26.
Narwas: Joala t. 22.
Tartus: Aleksandri t. 6.

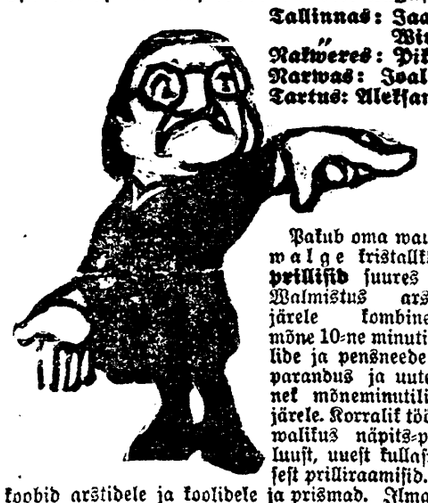

Pakub oma walmistatud walge kristallklaasidega **prillisid** suures walikus. Walmistus arstitähtede järele kombineerklaasid mõne 10-ne minutiga. Prillide ja pensneede klaaside parandus ja uute sissepanek mõneminutilise ootuse järele. Korralik töö. Suures walikus näpits-pensneesid luust, uuest kullast ja terasest prilliraamisid. Mikroskoobid arstidele ja koolidele ja prismad. Jlmanäitajad, kiikrid, kompasid, akna-, wee- (wanni), haigete-, piirituse-, hapnikkude ja toa-kraadid ning kunst-klaassilmad. Nõrga nägemise prillid (Hallauer), auto-, lugemis- ja kaugele nägemise prillid, suurendusklaasid jne. jne. jne.

Mehaaniline puutöstus Tõrwas wajab

tislerit.

Teateid saab Riia tn. 57. -- Kriipäewal õhtu kella 6—8, ja pühapäew terwe päew.

Jlmus trükist ja on saada:

Tartu linna elanikkude aadressraamat.

(Niisugune kui end. „Весь Петербургъ“ oli.)

Esto-Reklaami kirjastus Tartus.

Hind 250 mk.

Sisu:

Tartu:

Tartu elanikkude aadressiaud. (Oma üleskirjutusel kokku seatud ja Tartu aadressbüroo andmete järele kontroleeritud).
Käsitöölised (umbes 800 kingsseppa, 750 õmblejat, 400 rätseppa jne.).
Äride aadressid.
Arstid, hambaarstid ja ämmaemandad (eriteadete järele).
Adwokaadid ja notaariused.
Tartu seltsid ja ühisused.

Wäike käsiraamat:

Riigiasutused: kohtud, mitmesugused asutused.
Linna- ja maakonna asutused: linnawalitsus (linna ettewõtted, maakonnawalitsus, politsei).
Õppeasutused: ülikool, teised koolid, mitmesugused asutused.

Tallinn:

Käsitöölised.
Äride aadressid.
Arstid.
Adwokaadid ja notaariused.

Tartu äride register.

Pealadu „Postimehe“ trükipl.

Tartus, Suurturg 16, telef. 2-50.

Eriti soodsatel maksutingimistel ja mõõdukate hindadega müüb

heina- ja wiljaniidu masinaid,

hobuserehasid ja rehepeksu garnituure

tuntud parematest wabrikutest

Tartu Eesti Majanduse Ühisus

Tartus, Holmi tän. nr. 12—18.

6. juulil 1925. a. kell 10 homm. antakse

riigi palkide wedu

Tartu metskonna metsaülema kantseleis Tartus, Wäike-Põik tän. nr. 3,

wähempakkumise teel

1) Ommedo jõesuust umbes 9600 okaspuu palki.
2) Mustwee sadamast 2300 oksapuu palki.
3) Lohusoo jõest 700 okaspuu palki.
4) Ahja jõe pealt Kikkasaarest umb. 15.000 okasp. palki.

Palgid seisawad nimetatud jõgedes parwedes ja tulewad kõik pukseerida Kastre riigi saeweski juurde.

Lähemaid teateid saab Kastre metskonna metsaülema kantseleist.

Wiljapeksumasinaid

soowitab **tihwi-** ehk **latt-trumliga** kuullaagrite peal. Kõwa ehitus — kiire peks. **Jseäranis odawa hinnaga.** Kerged maksutingimised.

A.-S. Tartu Metalliwabrik

G. & H. LELLEP

Kellel on wärwida?

Maja ehk koeraputka, katus ehk aiaplank, põrand ehk lagi, auto ehk kirikuwanker, pruudikirst ehk lapsekiik, surnuhaaraud ehk rist, aurulaew ehk aerupaat, troska ehk lapsekäru,

see ostab alati tuluga: **wärnitsat, wärwi — kuiwa ehk hõõrutud õliga, Jnglise lakki,** ühesõnaga kõike, mis seal töö juures waja, kõrges headuses ja saab igal ajal praktilisi näpunäiteid, mis ühe ehk teise juures wärwimiseks kohasem.

Müük suurel ja wäiksel arwul

K.-m. F. O. Treublut'i

juures

Tallinnas, Pikk tän. nr. 18. Tel. 13-07.

Wõrumaa kooliwalitsus wajab Räpina ühispõllumajandusgümnaasiumile agronoomilise haridusega

koolijuhatajat

ja wastawa haridusega Eesti keele (soowitaw naisõpetaja, kes ka Soome keelt wõiks õpetada) ja matemaatika õpetajat.

Soowiawaldused (tempelmaksustatult) üh es lühikese elulookirjeldusega palutakse saata kooliwalitsusele 10. juuliks s. a.

Kooliwalitsus.

Kohe tarwis osawaid

masinalukusepp ja wormijaid.

Üles anda Pärnu, naelatehas, Pikk tän. nr. 21.

Mootorpaat,

40 hob. j., 12.40 mtr. pikk, 3 mtr. lai, 2½ jalga sügawusega, mahutab 50 inim. (kerge ümberehitada kauba- ehk reisijate weoks),

On müüa wõi maja ehk maakoha wastu Tartu ehk Tallinna ümbruses wahetada.

Pakkumised sub. „J. D. Sau“, slt.

Haapsalus

müüb „Postimehe“ üksikuid numbreid ja wõtab **tellimisi** wastu hra J. Koppel, kauplus, Ehte uul.

Teatan,

et olen metallwoodi reformpõhjade tööstuse awanud. Wäljawoodid, puuwoodi põhjad, metall lapsewoodid. Töö walmistatakse kõrgemas headuses. Soowitan kõigile, kes omale woodit soowiwad. Hinnad wõistlemata odawad. Töö asukoht Wastse-Otepääs, Matsi talus, Otepää kaudu. A. Kuus.

Wõru õpetajate seminar

wajab

joonistamise õpetajat.

Tunde täielik arw. — Soowiawaldused saata kuni 5. juulini s. a.

Direktor.

Tarwitatakse osawat

lukksseppa

keerwa töö peale, kes ka rehepeksu garnituuriga ümber käia mõistab. Kaubelda laupäewal, 27. ktp. Kaubaturu tän. nr. 11, kella 5—7 p. l. sõõgimaja „Walk“ ehk pühap. kl. 9—11 Tähe tän. nr. 78, krt. 6.

Kodaweres, Kadrina piimatalituse ühisus wajab kautsjoni wõimulist wilunud

meierit.

Walimine Kadrinas 30. juunil s. a. kell 7 õhtul. Juhatus.

Kingsepa õpipoissi,

käealust, kes puukontsa tööd tunneb, on tarwis keerwa töö peale. Fortuuna tän. nr. 44, 5.

Tarwitatakse

plekisepa töölist.

Herne tän. nr. 56, krt. 3. Tulla kella 5—7 p. l.

Meierit

tarwitatakse maale, kes oskab eksport-wõid ja Hollandi juustu walmistada. Kaupa tehakse 27. ktp. Peterburi tän. 139, kella 3—4, poes.

Hoovipoissi

tarwitab wõõrastem. „Eestimaa“, Kiwi tän. nr. 2.

Tarwitatakse maalri tööd oskajaid

töölist.

Riia tän. nr. 32, toiduainete kauplus.

Kingsepa õpipoissi,

kes tööd tunneb, on tarwis. Tähe tän. nr. 61.

Tarwitan korralikku, wirka

haoraijujat

Teateid saab Tartus, Suurturg nr. 17, F. D. Liblik'u käest ehk Tähtweres, Wõngri-Linari talus, W. Liblik.

Sindli-lõikajat,

kes hästi tööd tunneb, on tarwis. Kaupa tehakse pühap., 28. juunil „Narwa“ hotellis, tuba nr. 1, kella 12—2.

Tublit

tüdrukut

maale talu töö peale kohe tarwis. Tulla 27. ktp. Tähe tän. nr. 75, krt. 5, kella 11—1.

Wajatakse maale nais- ehk mees

Jnglise keele õpetajat

2—3 tunniks päewas. Pakkum. saata postkasti 68.

Tarwitatakse

üksteenijat.

Aadressid üles anda kuni 1. juulini postkast 68, K.

Maale wäikese majapidamise peale tarwis iseseiswat

teenijat,

kes keeta oskab. Wene keele rääkimine soowitaw. Kaupa tehakse 27. juunil s. a. Kitsas tän. nr. 6, krt. 1.

Ametiskäija naister. soowib

kaasüürilist

nooremat naisterahwast. Teat. saab Mooriga kudumise äärest, Riia tän. 25, kella 9—5 õ.

Mööbel müüa

ainult pühapäewiti. Lutsu tän. nr. 18, kl. 9—11 e. l. Päikese tän. 2, k. 2, kl. 12—2 e. l. 7

Dr. A. Lenzner

Naha- ja suguhaigused. Juuksehaigused. Kiirtega rawitsemine.

Wastuwõtm. igap. kella 10—12 ja 5—7, soowi korral ka teisel kellaajal kokkuleppe järele.

Rüütli tän. 25, k. 4.

Dr. A. Kook.

Naha- ja suguhaigused. Kosmeetika.

Kõnetn. ½10—11 ja 5—6.
Neljapäewadel 6—7.
Pühapäewadel 12—1.
Suurturg 7, krt. 2, telef. 4-45.

Tagasi jõudnud,

jään suwels Tartu.

Dr. Ottow.

Naistehaigused, sünnitusabi.

Tiigi tän. 2. 03

Dr. A. Panfiloff.

Närwihaigused.

Uus-Sawi tän. nr. 12.
Kella 6—7.

Dr. med. Kleitsman.

Naistehaigused,

kella 3—5 p. l.
Promenadi tän. nr. 3.

Dr. Helene Kissa.

Sisemised ja naistehaigused, naister. suguhaigused.
Wastuwõtm. kl. 9—11 ja 5—7.
Kewade t. l. kino Jdeali taga.

Dr. med. H. Madisson.

Sisemised ja närwihaigused. Haig. wastuwõt. kella 10—11 enne l. ja 4—6 p. l., Jakobi tän. 58. telef. 263. 78

Ämmaproua Erits-Blum

Peterburi tän. 17, k. 6.

Telef. 909.

Ämmaemand E. Thomson-Swiker.

Aleksandri tän. 21, krt. 4.

Teadaanne.

Käesolewaga teatan austatud linna- ja maarahwale, et olen Tartus, Peterburi tän. 22, k. 13 oma kirjatöökõe toimetuse jäädawalt lõpetanud ja **üle kolinud Raatuse tän. 35.**

Austusega **E. Loga.**

Teadaanne.

Mäksa wallas, Poka ja Lawatsi järwes on kala ja wähja püük igasuguste riistadega keelatud.

Järwe rentnikud

Mööblit

müüa. Wäike-Tähe tn. 10, k. 6.

Koloniaaltauplus

müüb linnas edasi anda. Soowi korral ühes 2-toalise korteriga. Ligemalt Uueturu tän. 1, toiduainete kauplusest.

Tõnis Wares †.

Täna kell 11 e. l. suri Tallinnas mõne nädalase kurnawa haiguse järele Eesti Panga direktor Tõnis Wares.

Üks meelepäralisematest kujudest on Tõnis Wares'e surmaga Eesti awalikust elust lahkunud.

Tõnis Jüri poeg Wares sündis Wõisiku wallas Wiljandimaal 1859. aastal.

1882. a. lõpetas Aleksandri gümnaasiumi kursuse Tallinnas eksternina ja 1887. a. Peterburi ülikooli cand. jur. aukraadiga. 1888.—1889. teenis Tallinnas prokuröri juures kohtuameti kandidaadina. 1889. a. lõpust kuni 1903. aastani oli Haapsalus talurahwa asjade komissariks, 1903.—1906. a. Wilnus kindral-kuberneri juures ametnikuks. 1906.—1917. a. teenis ametis Wene wälisministeeriumis, olles ühtlasi riigi põllupanga juhatuses ja töötades ministeeriumi keskasutuses, kus tema ministri abi järjele tõusis. 23. juulil 1919. a. määrati T. Wares rahaministri abiks. 30. juulil 1920. a. waliti asutawa kogu poolt J. Tõnissoni rahwaerakondlikku kabinetti rahaministriks. Jäi sellesse ametisse kuni 27. oktoobrini 1920. a. 21. jaan. 1921. a. nimetati E. W. täiewolilise saadikuks Wenemaale ja 21. juunil 1922. a. oma palwe peale sellest ametist wabastatud. 29. juunil 1922. a. riigikogu poolt riigikohtu liikmeks walitud ja riigikohtu üldkogu poolt 25. augustil samal aastal administratiiw osakonna liikmeks. 5. märtsil 1923. a. walis riigikohtu üldkogu T. Warese riigikohtu abiesimeheks. Augustis 1924. a. nimetas wabariigi walitsus T. W. Eesti panga direktoriks, missuguses ametis surmani oli. Tõnis Warest jäi leinama abikaasa kahe täiskaswanud tütrega.

Tõnis Wares'e elulugu tähendab pikka teed täis töörikast ausat püüdmist.

Tööd on Tõnis Wares suures ustawuses kogu eluaeg kuni lõpuni teinud. Isegi haigewoodil on tema kehalisest nõrkusest hoolimata katsunud tegemist teha oma töö ülesannetega.

Just oma wisa töö ja ustawa kohusetäitmise waral on tema kõigest tagasihoidlikkusest hoolimata elus edasi jõudes kõikide õiglase austuse ja lugupidamise osaliseks saanud, kellega tema elus kokku puutunud.

Tõnis Wares'e nimi sai kogu Eestis esimest korda tuttawaks senator Manasseini rewisjoni päewil. Noor õigusteadlane wõitis oma õigluse, asjalikkuse ja oskamise läbi isegi lihtsa tõlgi ja käsutusametniku osas kõikide poolehoiu, kellel temaga tegemist oli.

Niisama lõi Tõnis Wares enesele Läänemaa talurahwa asjade kommissari tänamata osas seisukorra, mille poolest tema paljudele eeskujuks wõis olla. Ustawalt Wene riigiametniku kohuseid täites oskas tema ometigi ühtlasi oma rahwa pojaks jääda, nii et tema kui oma inimese peale wõidi waadata, kuna muidu harilikuks nähtuseks oli, et meie mehed Wene riigi-teenistusesse astudes oma rahwa püüetest ära wõõrdusid ja teenistuse-õhinasse ära uppusid.

Riigi-teenistuse käik wiis Tõnis Wares'e paremas eas kodust eemale. Esiti Wilno kindralkuberneri wõimkonna ametitesse, siis Wene riigi pealinna, kus tema juba kõrgematel kohtadel teenis. Niihästi riigi talurahwa põllupanga juhatuses, kui ka rahaministeeriumi keskasutustes oli Tõnis Wares'el hea nimi. Tema wõitis oma ustawa töö ja selge pea abil.

Nii ei olnud ime, kui mees ilma mingi isikliku ehk hõimkondliku toetuseta hiiglariigi rahaministri abilise õigusteni jõudis.

Kõige selle juures ei kaotanud Tõnis Wares mitte isiklikka sidemeid kodumaaga.

Nii oli siis loomulik, et Eesti riigi rajamise päewil meie poliitika-tegelaste wanema põlwe keskel warakult Tõnis Wares'e kui asjatundliku mehe peale mõeldi, kes wõiks eriti meie riigi rahaasjanduses hädatarwilikka ülesandeid oma peale wõtta. Juba Eesti wabariigi algupäewil oli meil kadunud Jaan Poska'ga enam kui üks kord juttu sellest, et Tõnis Wares peaks kodumaale saadama riigi rahaasju õiendama.

Kuuldawasti oli Tõnis Wares sel ajal oma perekonnaga Kiiewis õige raskes seisukorras. Temale pidi abiks oldama koju pääsmisel.

Nooremad muidugi suuremat ei teadnud, ega tunnud, mis Tõnis Wares õieti on. Oma äärmise tagasihoidlikkusega awaldas tema esimesel silmapilgul muljet, nagu oleks tema kõigepealt korralik ametnik, kes täidab, mis kästakse, ehk nõutakse.

Nii siis juhtuski, et Tõnis Wares rahaministri abi kohal esialgu rohkem kõrwalist osa etendades peaasjalikult seadusandlikka kawandeid walmistas.

Need aga, kes Tõnis Wares'e minewikku ja tööd ligemalt tundsid, teadsid, et siin isikliku tagasihoidlikkuse warju mitte ei peitunud ainult sõnawõtlik ametnik, waid kõige enne äärmiselt korrektne inimene, kes küll ikka oma piiridesse jäi, aga suuremate ülesannete juure pääsedes oskas nendest ülesannetest tarwilikult üle saada.

See mulje oli kõigepealt, kui temaga kõneleda.

Nõnda saigi Tõnis Wares 1920. a. kewadel reewakueerimise-komisjoni juhatajaks Maskwa, kus tema oma ülesannete kallale niisuguse hoo ja anduwusega asus, et tema töö tagajärjed warsti ilmsiks tulid.

Ei olnud siis mingit kaalumist, kui 1920. a. suwel wõimalus awanes wabariigi walitsust kokku seada, ilma et waja oleks olnud üksikute rühmade nõudmisi tähtsamate walitsusliigete waliku kohta esirinnas arwesse wõtta.

Nii sai Tõnis Wares rahwaerakondlikus walitsuses rahaministriks.

Ja peab ütlema, rõõm oli wanamehega koos töötada.

Ikka tagasihoidlik, ikka mõõdukas, aga ühtlasi ikka erk wastu wõtma, kaaluma ja katsuma iga algatust ja kawatsust. Wäsimata otsides ja uusi teid leides, et noore wabariigi rahaasjandusesse korda luua, tarwilikka allikid leida paratamata kulude katmiseks, oli tema ometi ühtlasi kindlasti walwel, et katsutaks kulusid kokku hoides riigi eelarwet tasakaalu wiia.

Tõnis Wares oli see, kes meil esimese riigieelarwe lühikese aja jooksul kokku seadis. See ei tulnud Asutawas kogus küll mitte wastuwõtmisele. Sest Asutaw kogu awaldas soowi, et muutuwate olude pärast tarwilikuks saanud lisaeelarwed kokku sulatataks alg-eelarwega. See töö jäi pooleli, sest rahwaerakondlik walitsus oli sunnitud lahkuma, enne kui saadi eelarwet ümbertöötatud kujul esitada. Kuid rahaministrina oli Tõnis Wares oma wõimist küllaldaselt näidanud, mispärast tema isegi hoolimata muutunud poliitilisest wahekordadest esimeses riigikogus warsti Eesti saadikuks Maskwa sai.

Kuigi siin täie edukusega töötaw mees warsti meie poliitliste rühmade kodu-wõitluse mõjul walimata noolte sihtlauaks sai ja omalt kohalt warem lahkus, kui riiklik huwi seda oleks lubanud, siiski oli Tõnis Wares'e tööst ja wõimisest meil nii laialdaselt lugu pidama õpitud, et seda üldise rahuldustundega terwitati, kui wilunud õigusteadlane meie riigikohtu liikme auwäärilikule kohale waliti.

Kes olukorda tunneb, sellel on teada, kuidas Tõnis Wares'e osawõtt riigikohtu administratiiw-osakonna tööst wäga tuntawalt aitas asju liikuma panna ja meie kohtupraksises administratiiw-asjade otsustamisel kindlaid põhimõtteid wälja kujundada.

Wilunud kaaslase wõimiste ja töö edukuse õigest hindamisest tunnistab kahtlemata asjaolu, et riigikohtu täiskogu Tõnis Warese warsti riigikohtu abiesimehe kohale walis.

Laialdast kahetsust sünnitas, kui mineval suwel Tõnis Wares riigikohtu abiesimehe ja administratiiw-osakonna juhataja edukast tööst lahkus, et wabariigi walitsuse määramist mööda Eesti Panga direktori kohale asuda. Tunti, et mees senini omal kohal oli olnud, kus tema meie õigusolude õigeks wäljaarenduseks wõis edukalt töötada.

See samm ei olnud Tõnis Wares'ele enesele mitte kerge.

Kui tema nende ridade kirjutaja kui wana kaaslase ja poliitiliselt ligemal seisja juure tuli, et aru pidada, mis teha, siis oli näha, et wanal herral süda raske oli selle peal mõteldes, kuidas tema peab lahkuma riigikohtuniku kohalt, kus temal töö täit rahuldust pakkus. Tema kaldus tolleagse walitsusejuhi ja rahaministri tungiwa ettepaneku wastuwõtmisele ainuüksi oma kodaniku-kohustunde sunnil. Temale oli seletatud, et tema tulek Eesti Panga juhatusse asja huwides tarwilik on — see oli temale otsustawa tähendusega.

Et mitte ei wõidaks ütelda, nagu tehtaks walitsusele asjade korraldamisel sihilikult raskusi, ei wõidud neid kohusetundlikka kaalumisi mitte teisale juhtida; kuid tunda oli, et weendunud kohtunik ainult oma kohusele alla andis, kui tema kohtu-tegewusest rahaasjanduse alale, kus tema kõige kauem töötanud, nüüd weel wanul päewil tagasi pööras.

Siin on tema muidugi oma harilikus hoole ja ustawusega tööle andunud. Tema on pidanud isegi üle jõu töötama, et uutest ülesannetest edukalt jagu saada.

Ja igaüks, kellel Eesti Pangas tegemist on olnud direktor Wares'ega, ei saa kinnitamata jätta, et see oli arusaaja ning asjatundja mees, kes oma äärmise täpsuse ja jõhwipealsusega heasoowliku õigluse piiridesse jäädes lugupidamist ja austust isegi neil kordel äratas, kus tema teiste soowidele wastu tulla ei saanud.

Ilus on mälestus, mis meie põlwe kestele elama jääb Tõnis Wares'est kui suurest töömehest ja auwäärikust isikust.

26. juunil 1925.

Jaan Tõnisson.

Wiimased teated.

Prof. H. Bekkeri matus.

Eile paigutati prof. Dr. H. Bekker'i põrmu ülikooli surnuaiale maamulda. Saatmine algas ülikooli kirikust kl. 4 p. l., kuhu oli kogunud ülikooli walitsus eesotsas rektoriga, rohe arwul ülikooli õppejõude, üliõpilasorganisatsioonid pärgade ja lippudega ja palju rahwast. Saatmisetalitust toimetas õp. G. Rukopõld. Wahepeal läks wihmahoog üle linna, kuid kl. 5 paiku oli jälle kuiw ja leinarong wõis takistamata edasi liikuda. Rong pööras Küütri tänawa otsa kohal Jaani tänawasse, minnes mööda ülikooli eest, kus filmapilguks peatati.

Mulda sängitamine oli ülikooli surnuaial kõrgel Emajõe kaldal. Leinaw uduwihm oli õhtu eel järele jäänud ja läbi pilwede langewad kiired kuldasid lahkunu wiimast teed, kaasa minnes temaga haua põhja. Suure kaotuse kurb toon käis läbi kõigist järelhüüetest. Hendrik Bekkeriga on meie noor ülikool kaotanud ühe oma paremakest ja lootustäratawamatest noortest jõududest, kelle teaduslikud tööd juba nüüd esimese järgulisteks olid tunnistatud Euroopa paremate geoloogide poolt ja kes oma teadmisi ka tegeliku elu jaoks püüdsid rakendada, eriti õlikiwi uurimise ning tööstuse alal. Järelsõnu ütlesid ja panid pärja E. Ü. S-i wilistlaskogu poolt, rahukogu esimees J. Müller, Eesti Üliõpilaste Seltsi esimees H. Kukke, ülikooli rektor prof. H. Koppel pannes ühtlasi pärja hra haridusministri nimel, mat.-loodusteaduskonna poolt prof. Wiilip, teedeministeeriumi ja riikliku õlikiwi tööstuse poolt hra Ewert, edasi loodusteadlaste seltsi, üliõpilaskonna, üliõpilasseltside liidu, korporatsioonide liidu, E. Naisüliõpilaste seltsi, K-ü. „Looduse" ja teiste poolt.

Wiimaseks järelhüüdeks kõlas lahkunule kaaswõitlejate poolt „On wendadest meil lahkund üks siit ilmast."

Läti tahab oma majandusliku olukorda parandada.

Riiast, 26. juunil. Walitsus tegi rahaministrile ülesandeks 2 nädala jooksul wälja töötada ettepanekud maa majandusliku seisukorra parandamiseks. Mõned kawad, iseäranis krediitpoliitika alal, pannakse maksma administratiiwsel teel. Parlamendile esitatakse muuseas muutuw tollitariif.

Prantsuse riigikassa raskused.

Uus emissioon kawatsusel?

Bordeaux'st, 25. juunil (Trj.). Üks autoriteetne isik rahanduse alal seletas „Paris Midi" esitajale, et maksu tähtpäewade lähenemisest hoolimata riigi seisukord sugugi raske ei ole.

Walitsuse kawatsused ei sisaldawat inflatsiooni ega ka moratooriumi.

Painlevé ja Caillaux pühendasid wiimased päewad ja ööd täielikult wormeli leidmisele emissioonile, mis ei ole inflatsioon ega ka laen, waid tõsiselt garanteeritud operatsioon nende mõlemate süsteemide alusel.

Wene haridusorganisatsioonide kongress.

Juulis algab Praagas üleeuroopaliste Wene haridusorganisatsioonide kongress. Eesti poolt wõtab kongressist osa Wene rahwussekretär A. Janson, kes esineb referaadiga wähemusrahwuste olukorra kohta Eestis.

Bulgaaria ajakirjanikud tulumaksust wabastatud.

Sofia teatel wabastas Bulgaaria sobranje (parlament) kõik Bulgaaria ajakirjanikud tulumaksust.

Tartu „77 protsessi" asjus,

mille kohta kawatsesime täna weel täiendawaid teateid tuua, on meile ametlikult poolt keelaw korraldus tulnud, mille pärast meil wõimalus puudub protsessi üksikasju käsitada.

Restoraanide rewideerimine.

Linnawalitsuse esitajate ja terwishoiu politseiülema poolt rewideeriti restoraane. On selgunud, et mõned restoraanid asuwad halbades ruumides ja koristamata seisukorras. Mitmes kohas on mustuse ja korrarikkumise pärast protokollid tehtud. Nagu kuuleme, on restoraanide rewideerimine ühenduses mõnede restoraanide sulgumise kawatsusega.

Wene haridusseltsi lasteaiale

on haridusministeeriumi poolt toetust määratud 10.000 mrk., missugune summa ka juba pärale on jõudnud ja edasi antud.

Jalutuskäik roheliss,

mille korraldab Tartu trükitööliste kutseühisus ja mis jaanipäewal wihmase ilma tõttu pidamata jäi, on homme, pühapäewal. Kogumine mitte raudtee silla juures, waid Wõru maanteel, Pauluse surnuaia juures, kes 8 hommikul.

Kiriklikud teated.

Peetri kirik.

Pühapäewal, 28. juunil, kell 10 homm. kirikus piht ja armulaud. Kell 11 homm. jumalateenistus õp. Lauri hauasamba püstitamise puhul surnuaial. Koor ja laululehed. Kell 1 lõunal leerisaalis rahaline loterii.

Opet. J. Treumann.

Warandust kogub see, kes teed joob; et mõnutundega warandust koguda — jooge W. Wõssotski ja Ko. teed.

Shokolad Kawe

Kohutaw kurbmäng Woldis.

Eile kella 7 ajal õhtul leidis Woldis aset kohutaw kurbmäng, mis nõudis kolme inimese elu. Täiesti teadmata ja mõistatuslikul põhjusel surmas Saadjärwe raooniülem Ernst Poksi oma elukorteris „Mällo" talus rewolwrikuuliga oma naise, tütre ja lõpuks iseenese.

Kui inimesed majasse tõttasid, leidsid nad raooniülema ühes naisega surnuna põrandalt, kuna tütarlaps läbilastud peaga woodis lamas.

Mis selleks kurbmänguks põhjust andis, see selgub ehk lähemal juurdlusel, milleks kriminaal-politseinikud kohale sõitsid.

Teater ja muusika.

„Wanemuise" aed.

Tartu konserwatooriumi sümfoonia orkestri tänase kontserdi kawa on huwitawalt kokku seatud. Materjaliina on tarwitatud balleti-, tantsu- ja ooperimuusikat. Eestkätt tuleks nimetada Drigo —suit balletist „Esmeralda", Massenet — balleti muusika ooperist „Le Cid", Glinka — „Kamarinskaja" ja Saint-Saens'i „Surnute tants", mis oma arusaadawa ja müstilise aimega laiemale publikumile alati suurt huwi on pakkunud. „Surnute tantsu" sõnaline tõlgitsemine on järgmine: „Kesköö". Haudkünkale ilmub surm ja hakkab wiiulit mängima. Tema pillihelide all tõusewad surnud haudadest ja alustawad metsikut tantsu. Tuule hulumise sekka kostab surnute oigamine ja luuterede lõgisemine. Kostab kuke laul. Warjud joosewad laiali. Kõik kaob. Kontsertmeister Zoltan Vasarhelyi, kes alles eile meid oma wäleda ja mahlaka poognatõmbega hellitas, et tule küll surnute riigist, kuid tema peent kunstniku hinge arwesse wõttes wõime oletada, et ta seda haudadetagust ureeleolu hästi suudab edasi anda.

Peale ülalmainitu on weel kawas: Awamäng „Waverley" — Berlioz; Hispaania capriccio — Rimski-Korsakow ja awamäng oop. „Tannhäuser" — Wagner.

Sarnane mitmekesine kawa pakub igale kuulajale laupäewaõhtust mõnusust, kui ka mugawat puhkust. Juhataja August Nieländer. Algus kell 9 õhtul.

„Postimees"

maksab koju kättesaates kuuwiisi tellides ainult 110 mk.

Kohus.

Ei ole süüdi.

18. oktoobril l. a. päewa ajal põles Meremäe wallas, Ostrowa külas elawal Gustaw Jeedas'il rehi maani maha. Tulle jäi rehepeksu garnituur, üks wiljapuhastamise masin ja kõik selle aasta õled ning haganad. Kogu kahju hindas omanik 353.000 marga peale.

Juurdlusel selgus, et tuli on alguse saanud rehepeksu masina korstnast wäljalendawate sädemete läbi, sest masin on sel korral parajasti töötanud. Kahjusaaja wiibis põlemise ajal Wõrus, kuna poeg Paul Jeedas kodus masinaga töötas. Politsei leidis Paul Jeedas'e tegewuses hooletult tulega ümberkäimise tundemärke ja andis wiimase kohtu alla.

Asi oli arutusel rahukogu wäljasõidu istungil Wõrus, kus kohus leidis, et ükski tunnistaja tulekahju põhjust ei tea, waid oletawad ainult, et tuli tekkis masina korstnast wäljatulnud sädemetest. Wõib ka arwata, et tuli tekkis paberossi suitsetamisest. Et Paul Jeedas'i oma waranduslised huwid kaalu peal olid, ei saa ka oletada, et süüalune oleks olnud lohakas tulega ümberkäimises. Rahukogu mõistis Paul Jeedas'e õigeks.

L.

Mõisa puukool on mõisa päraltolemine.

1922. a. pööras Triigi mõisa endise omaniku Karl Rehekampffi wolinik maakorralduse peawalitsuse poole palwega korraldust teha, et tema asutaja poolt Triigi mõisas asutatud puukool, mis ühes mõisaga põllutööministeeriumi poolt 1921. a. üle wõetud, tema wolitajale tagasi antaks, kui maaseaduse järele wõõrandamisele mitte kuuluw äriline ettewõte. Maakorralduse peawalitsus teatas, et puukool on seaduslikult wõõrandatud, kui mõisa päraltolemine, ja et sellepärast palwe tagajärjeta on jäetud.

Riigikohtule antud kaebuses palub Rehekampffi wolinik maakorralduse peawalitsuse otsust anuuta, sest puukool olnud mõisa majapidamisest lahus ja töötanud iseseiswalt.

Riigikohus leidis, et B. E. S. par. 777—788 järele on puud lahutamata osa maast, millel nad kaswawad ja sellepärast on ka Triigi mõisas asuw puukool maaseaduse par. 1 järele wõõrandatud ühes Triigi mõisa maadega. Selle wabastamiseks wõõrandamiselt ei ole seadusliku alust ja sellepärast otsustas riigikohus kaebuse tagajärjeta jätta.

Riigikohtu seletus naisametnikule sünnituse puhul ühekordse toetuse maksmise asjas.

Rudolf Summeri poolt oli riigikohtule revisjoni korras kaebus antud Tallinna-Haapsalu rahukogu otsuse peale Harju maakonnawalitsuse poolt tema kui kooliõpetaja käest tema naise (ka kooliõpetaja) sünnitus-abiraha tagasi nõudmise asjas.

Riigikohus leidis, et waieluse all seisab küsimus, kas arstiabi kodukorra määruste (R. T. nr. 26/27 — 1920. a.) par. 17 põhjal on ametnik õigustatud oma naise sünnitamise korral toetusraha saama, kui tema naine ametnik on ja sama määrustes par. 16 põhjal juba 10-nadalalise töölt wabastamise asja ära kasutanud on.

Töö-hoolekandeministeerium on käesolewas asjas seisukohale asunud: „Kuna arstiabi andmise kodukorra määruste par. 17 on täiesti lahtiseks jäänud ühekordse toetuse maksmise küsimuse naisametniku suhtes, asub ministeerium senini seisukohal, et naisametniku peale, kelle mees samuti riigiteenistuses, tuleb waadata käesolewal juhtumisel kui hariliku perekonnaliikme peale, ning tema mehele sünnitamise korral tuleb ühekordset toetusraha maksta."

Harju maakonnawalitsus on aga wastupidisele seisukohale asunud ning koolwalitsuse kaudu R. Summerilt juba makstud toetust tagasi nõudma hakanud.

Tallinna-Haapsalu rahukogu asus ka maakonnawalitsuse seisukohale ning jättis Summeri kaebuse tagajärjeta.

Riigikohus leiab, et töö-hoolekandeministeeriumi seisukohta tähendatud küsimuses tuleb õigeks pidada. Määruste par. 16 annab naisametnikule õiguse palga peale ainult teatawal tingimusel, s. o. kui ta mitte wähem kui kuus kuud enne sünnitamise päewa on teeninud. Määr. par. 17 selle wastu ei tee toetusmaksmist ametnikule rippuwaks mitte sellest, kui kaua ta teenistuses oli, ehk kui kaua ta abielus oli. Sellest wõib järeldada, et palk, mis naisametnikule sünnitamise puhul edasi makstakse, on harilik palk, mis haiguse korral igale ametnikule makstakse. Toetusrahaaga, mis määr. par. 17 järele ametnikul õigus saada, on abiraha (määr. prg. 18), ja selle wäljamaksmine ei ole mingisuguse kitsendusega seotud. Kõige sellepärast adm. k. k. prg. 35 põhjal otsustas riigikohus Tallinna-Haapsalu rahukogu otsuse tühistada ja asja sama rahukogule uueks otsustamiseks saata teises kohtu koosseisus.

Hobusewargad 2½ aastaks wangiroodu.

2. jaanuaril s. a. Petseris peetawa laada ajal warastati tuletõrjujate klubi eest Meremäe walla Tiirhanna küla kod. Pawel Tuusi hobune ära.

Kohaliku kriminaalpolitsei poolt ettewõetud energilisel jälgimisel selgus, et nimetatud hobusewarguse olid korda saatnud Meremäe walla kod. Wassili Olland, 21 a. wana, Friedrich Pilw, 52 a. wana, Wastseliina walla kod. Widrik Wähi ja Tartu maak. Kambja walla kod. Paul Keerman, 29 a. wana, kes ka kohe wahi alla said wõetud.

Asi oli 18. juunil Tartu-Wõru rahukogu wäljasõidu kohtuistangul Wõrus arutusel, kus kaebealustest Keerman ja Wähi end süüdi ei tunnistanud. Kohus leidis Wassili Ollandi, Friedrich Pilw'i, Widrik Wähi ja Paul Keerman'i süü põhjendatud olewat ja mõistis nad kõigi iseäraliste õiguste ärawõtmisega wangiroodu.

E.

Sport.

Alutaguse kergejõustiku esiwõistlused

peeti 23. ja 24. juunil Toila haridusseltsi spordi osakonna korraldusel Toila spordiplatsil. Tagajärgede peale mõjusid halwawalt wihm ja wali tuul.

Wõistluste tagajärjed olid:

100 m. jooks. 1. Tshernitsky — 12,5 s.; 2. Mägar — 1½ m. taga; 3. Otto — 2½ m. taga.

400 m. jooks. 1. Mägar — 62,7 s.; 2. Otto — 65,8 s.

1500 m. jooks. 1. Otto — 5 m. 16,8 s.

Kaugushüpe. 1. Kõrbe — 5,57 m.; 2. Eljas — 5,35 m.; 3. Mägar — 5,28 m.

Kolmikhüpe. 1. Mägar — 10,80 m.; 2. Walfried — 10,13 m.; 3. Müller — 9,31 m.

Kõrgushüpe. 1. Eljas — 1,45 m.; 2. Tshernitsky — 1,30 m.; 3. Walfried — 1,18 m.

Teiwashüpe. 1. Eljas — 2,66 m.; 2. Mägar — 2,40 m.

Kuul. 1. Mägar — 10,48 m.; 2. Tshernitsky — 9,54 m.; 3. Otto — 6,25 m.

Ketas. 1. Eljas — 27,67 m.; 2. Mägar — 27,46 m.; 3. Kõrbe — 26,60 m.

Oda. 1. Tshernitsky — 42,24 m.; 2. Mägar — 40,25 m.; 3. Kõrbe — 39,91 m.

—d.

Kirjawastused.

„Torm". — Meie saaum põhjeneb politsei protokollil, sellepärast ei saa teie õiendust awaldada.

Tallinna börsi teated.

25. juunil 1925. a.

	Tehtud.	Ostjad.	Müüjad.
1 Am. dollar	—	372	375
1 naelsterling	—	1810	1825
100 Saksa rentmarka	—	8850	8975
100 Soome marka	—	938	948
100 Rootsi krooni	—	9950	10.085
100 Taani krooni	—	7075	7375
100 Prants. fr.	—	1700	1750
100 Holl. guld.	—	14.975	15.200
100 lati	—	7150	7250
100 Tsheho-Slow. kr.	—	1110	1135
1 Eesti kuld kroon	100	—	—
100 Helw. franki	—	7200	7325
100 Norra krooni	—	6425	6525
100 Belgia franki	—	1685	1735
100 Itaalia liiri	—	1380	1425
1 Austria shilling	—	52,50	54
1000 Ungari krooni	—	5,05	5,30
1 tshervonets	—	1875	1945
E. W. wõidul. p.	—	100	115
Eesti Hüpotegi Pank 8%	—	—	—
Tööstuse- ja Kaub. Pank (nom. wäärt. 250.—)	—	—	—

Londoni börsi teated.

25. juunil 1925. a. (Tartu raadiojaam).

Pariisis 105.55, **New-Yorgis** 4.86³/₁₆, **Brüssel**is 106.15, **Genfis** 25.03, **Amsterdamis** 12.13, **Milaanos** 130¼, **Berliinis** 20.41, **Stokholmis** 18.17, **Kopenhaagenis** 25.03, **Oslo** 28.32, **Wiinis** 34.5, **Praagas** 164, **Helsingis** 192¾, **Madridis** 33.36, **Lissabonis** 2⁷/₁₆, **Rio de Janeiros** 5¹⁵/₃₂, **Buenos-Airesis** 45¼, **Bombays** 1 sh. 6⁶/₃₂ p., **Shangais** 3 sh. 2 p., **Hongkongis** 2 sh. 3⁷/₈ p., **Yokohamas** 1 sh. 8¹/₁₆ p. **Hõbe** —.

Berliini börsi teated.

25. juunil 1925. a. (Tartu raadiojaam).

Dollar 4.2, naelsterl. 20.416, Holl. guld. —, 100 Prantsuse fr. 19.35, 100 Helweetsia fr. 81.53, Buenos-Aires —, 100 Tsheho-Sl. kr. —, Wiin 59,127, Praaga 12.45.

Ilmade ülewaade.

26. juunil.

Laialdane madalrõhuala asub kogu Läänemere piirkonnas; tema ligem keskkoht (750 mm) on Leedumaal. Kõrgerõhu maksimum (768 mm) on endiselt Iirimaal. Hommikul oli Eestis 11—17° sooja.

Loodetaw ilm laupäewal 27. juunil. Kerge tuul, muutlik pilwitus, ajutiselt wihmasajud, wõrdlemisi soe.

Met. Obs.

Tänase „Postimehega" saadetakse „Uus Talu" nr. 6 tellijatele kaasa.

Wastutaw toimetaja A. Jürgenstein. Wäljaandja Jaan Tõnisson.

Trükitud „Postimehe" trükikojas, Tartus.

Neiu palub teenistust wäikse tasu ehk ülespidamise eest, ärasõiduks mererandal ehk maale perenaise abiks. Teatada flt. „Arasõit".

Otsib **kohta** kesfealine neiu wäikese perel ehk laste juure linna wõi maale. Soowitused olemas. Da t. 24, k. 2.

Seapulka soowin kohe osta. Teatada flt. „Seapulka" all.

Olustweres müüb „Postimehe" üksikuid nr. ja wõtab tellimisi wastu jaama ülem **hra Hommik**.

Lugupeetud direktorit

Tõnis Wares't

mälestawad Eesti Panga ametnikud.

26. juunil s. a. surma läbi lahkunud **Eesti Panga direktorit**

Tõnis Wares't

mälestawad **Eesti Panga Nõukogu ja Juhatus.**

Südamlikku tänu

awaldame kõigile, kes meie armsa mehe ja isa

Karl Putnin'i

wiimasesse rahupaika saatmisest kaastundlikult osa wõtsid ja kalmu kaunistasid lilledega ning pärgadega. Eriti awaldame kõige suuremat tänu „Bürgermusse" eestseisusele ja liigetele, Tartu Wabatahtlikule Tuletõrjele ja Tartu Eesti Käsitööliste Abiandmise Seltsile.

Lesk ja lapsed.

Pühapäewal, 28. juunil kell 11 homm.

õp. A. Laur'i hauasamba püstitamine.

Kabelis ostetud Peetri koguduse II pihtkonna loterii piletiga wõimalus istekoht saada.

Peetri koguduse II pihtkonna rahal. loterii loosimine

on pühapäewal, 28. juunil kell 1 l. leerisaalis.

Katsuge õnne.

Ametnikkude Ühingu ruumides

laupäewal 27. juunil **T. E. Nooresoo Seltsi** korraldusel

Tantsu-õhtu

Algus kell 9 — lõpp kell 3. Pääsetähed à 50 mk.

Elwa muusikaselts „Muusa" ühes Uderna noorsooseltsiga

korraldab pühapäewal 28. juunil s. a.

Pangodi järwe Pikksaares

= suure suwepidu. =

Algus kell 3 päewal.

Wanemuise aed.

Tartu konserwatooriumi sümfoonia orkester.

Laupäewal, 27. juunil

segaeeskawaga

kontsert.

Juhataja **August Dieländer.**

Pääsetähed 50 mk., üli- ja koolioplastel 25 mk.

Algus kell 9 õhtul.

Wihmase ilmaga kontsert saalis.

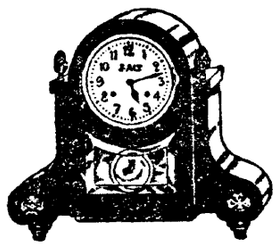

Johannes Alt

Tartus, Aleksandri tän. 10, telef. 7-97.

Kõiksugu kellade müük ja nende korralik parandamine. Kuld- ja hõbeasjad. Kellamaterjali ladu.

Müüa

laualõikamise masinad, aurukatel 8 h. j., firma „Ruston Proktor", sackaater, alt läiguga, 20 t. lai, kettseimer, sindli- ja laastulõikamise masin, praegu töötamas Puka asunduses. — Peale selle wiljapeksu masin, laius 36 t., firma „Ruston Proktor" ja serwikiwidega jahuweski ühes kroowimisega, kiwi läbimõõt 30 tolli, uuesüsteemil. ehitus. Kirjade aadress: J. Uffert, Priipalu p. ag., Prikfi talu.

Kuremaa karjakaswatuse koolimõisas, Tartu maakonnas, 10 wersta Jõgewa jaamast,

müüakse

suusõnal. enampakkumisel

3. juunil 1925. a. kell 10 mitmesuguseid põllutööriistu ja inwentaari, mis majapidamises ofalt üleliigsed, ofalt tarwitamiseks kõlbmatad. Nimet. asju wõib näha saada kuni oksjonini iga päew. Mõisa juhatus.

Müüa häid kunse-

jõudlid.

Nõo, Luke — Laanel.

Odawa hinnaga müüakse

kruusa ja ehituskiwa

(kohale wedamisega). Küsida Saekoja tän. nr. 31. krt. 6.

Müüa tubli

tööhobune,

3 töötankrit, 2 rege ning muud kraami. Tartus, W.-Wiljandi tn. nr. 1, krt. 5.

Müüa 2 saarepuu

woodit

ja tarw. mesilaste tarusid. — Pihkwa tän. nr. 30, krt. 2.

Juhusliselt müüa meester.

jalgratas.

Kalamehe tän. nr. 10. Küsida hoowipoisilt.

Ärareisimise pärast müüa

toakraami.

Kase tän. nr. 1, krt. 3.

Meester. wähekantud

ülikond

odawasti müüa. Tartus, Lai tän. nr. 41, rätsepa äris.

Wõru-Petserimaa

LAULUPIDU,

4. ja 5. juulil 1925. a. „Kandles".

Osa wõtawad 50 laulukoori ja 5 pasunakoori, kokku umbes 1500 tegelasega.

„Kandle" seltsi aias laup., 4. juulil kell 5 p. l.

kontsert

ühendatud ja üksik. lauluk. ning kohal. sinfooniaorkestri ja pasunakoori poolt.

Pääsetähed 75—35 margani.

Pühapäewal, 5. juulil kell 1/24 p. l.

pidulik rongikäik

lippude ja muusikaga linna pulestikust turuplatsile ja sealt Jüri tän. mööda laulupeo platsile „Kandle" aeda.

Kell 4 p. l. **„Kandle" aias**

üldine kontsert

kõikide laulu- ja muusikakooride poolt.

Pääsetähed 150—50 margani. — Pääsetähtede eelmüük „Tähe" raamatukaupl. — Lähemalt müürlehtedel.

Teadaanne.

Elwas Järwe kaldal

Suur rahwapidu

mis jaanipäewal wihma tõttu pidamata jäi, **peetakse ära pühapäewal, 27. juunil s. a.**

Tants koolimajas laupäewal 27. ja pühap., 28. juunil.

Tähtwere Laulu-Mängu Selts.

Tähtwere wallas Köpla talu ruumes

pühapäewal, 28. juunil 1925. a.

= Pidu-õhtu. =

Eeskawa: **Segakoori laulud, näitemängud, tants.**

Algus kell 9 õhtul.

Wäga tähtis! Wäga tähtis!

Spetsiaal-äri

elukorterite sisseseadmiseks.

Mööbliriiet	Reformwoodid, rauast	
Portjääririiet	Lastewoodid	
Waipu	Wedru	madratsid
Laudlinu	Reform	madratsid
Põrandariiet	Krollhaar	madratsid
Bobrik põrandatele	Mereheina	madratsid
Kookus põrandariiet	Laste	madratsid
Kookus jalamatte	Puuwilla	madratsid
Tüllkardinaid		
Kongresskardinaid	Udu-, pooludusulgist ja krollhaarist peapatju	
Automaat Rouleaux		
„Blitz" kardinaid		
Wask portjääri hoidjaid	Wateeritud	voodilekke
Ruudukardina hoidjaid	Plüüsch	voodilekke
Dermatin, kunstnahk	Willaseid	voodilekke
Ledertuch — laudadele ja mööbliks	Zephir	voodilekke
Wahariiet, igas head.	Piqué	voodilekke
Elegant wäljamaa woodid	Tüll	voodilekke
	Laste	voodilekke

Linoleum põrandatele, parkett, graniit ja ühewärwiline

Linoleum roheline laudadele ja must koolitahwlitele

Linoleum-waipu ja põrandariiet

soowitab suures wäljawalikus

H. Baumann

Tartus, Kaubahoowis nr. 1. Tel. 6-76.

Korterit sisse seades palun minu ladu waatama tulla, sest siit leiate selleks otstarbeks kõiki tarwisminewaid asju.

Suurem saadetis kauaoodatud moodsaid

wihmawarje

pärale jõudnud. Hinnad hästi odawad. Müük suurel ja wäiksel arwul.

Wennad Lepp

Kaubahoowis nr. 2, telef. 4-81.

Oksjon.

3-dal juulil s. a. kell 10 hom. müüakse kohtupristawi poolt **enampakkumisel** Tartu-Wõru Rahukogu ruumides Tartus, **Tähe tän. nr. 80** asuw kahekordne puumaja ühes kõrwalhoonetega ära. Majas töötab praegu Karlowa elektri jahuweski.

Umbes

2000 sülda küttepuid

(kased ja segapuud) on heade tingimistega **müüa** Alatskiwi Kõrgandi lauawabrikus. Järele küsida koha peal ehk Tartus, Aleksandri tän. 134, kontoris.

Jahipüss

(Tahmaser), 16 kal. ja wäljaõpetatud hagijas müüa. Peterburi tän. nr. 67, krt. 4.

2 maja

Tallinnas päriskrundil müüa ehk talukoha wastu wahetada, kus weejõudu saab kasutada. Teatada sl. abit. Tallinnas kuni 6. juulini „Weiwesk" all.

Käru

wedrudega müüa. — Kohane juurewilja turgu, waksalist wedajale ehk pagarile. Uus t. 4.

Peramootor

3 h. j. „Ewinruder", täiesti korras, on müüa. Teateid saab Wene tän. nr. 20, mehaanika äris.

Wähetarwitatud

rehepeksumasin,

trumli laius 36 tolli, paremast Saksamaa wabrikust odawasti müüa. Uus-Sawi tän. 2, krt. 3.

„Mustaweski"

Peterburi tän. nr. 143, on müüa ärawedamiseks. Järele küsida Küütri tän. 14, krt. 3, kella 9—10 ehk 3—4.

Juhtumist müüa

weiweski,

suur weejõud, rahwarikkas kohas, raudteejaamast 2 klm. — Läbirääkida Tartus, Holmi tn. nr. 17, restoraanis, 1. juulil.

Puuaed

wälja rentida.

Soola tän. 25, k. 1.

Müüa

ärasõidu pärast asju: riidekapp, Luth. laste koolilaud, fotografi aparaat, Bowle klaasidega, nahast meester. sääred ja muid asju. Küütri tän. 14, krt. 3, kella 10—12 ehk 4—5.

Müüa

hobune

ja **lamawoi wanker.** Kalamehe tän. 42, krt. 5.

Intelligent perekond wajab 3—6 toalist waiset

korterit.

Soowitaw walsali ümbruses ehk sõbalinnas. Teat. sõl. „M-o".

Waikne intelligent perekond wajab

korterit

kohe wõi 15. juulils 2—4 tuba köögiga. Soowitaw Karlowa linnajaos, massan ajakohast üüri, pak. sõl. „1879" all.

Korterit

1—2 tuba köögiga ehk keedum. wajab wäike wagune perekond ajakohase üüri eest. Pak. sõl. „Ametiskäijale" all.

Wanem haritud naisterahwas otsib

korterit

1-2 mööblita tuba köögiga. Soowitaw Tähe tän. Pak. sõl. „Tähe tän." all.

Wajatakse

korterit

2—3 toalist, eestoa ja köögiga nüüd ehk edaspidi. Pakkum. sõl. „J. T" all.

Korter

2-toaga üürile anda. Liiwa t. 8.

Möbl. tuba

üürile anda. Õnne t. 25, k. 3.

Toiduainete kauplus

era piimakambri ja leiwaahjuga edasi anda. Riia tän. 16.

Hambaarst

A. Tults-Saebelmann.

Raatuse t. 6, kella 9—1 ja 4—6.

A. Toom,

kunsthambad.

Elan ajutiselt Soola tän. 17 (omas majas) kella 9—1 ja 3—5.

Intelligent perekond wajab 2 toalist

korterit

eestoa ja köögiga I ehk II linnaosasse. Soomi korral wõib wastu saada 4 toalise korteri waksali läheduses. Teat. palutakse iga päew Lodja tän. 10, k. 2, kella 3—5.

Intelligent abielupaar wajab

korterit

2 tuba ehk tuba köögiga. Teat. sõl. „N. M".

Korralik päikesepaisteline

möbl. tuba

erasisekäiguga, ilma keedum. intelligent isikutele ära anda. Mäe tän. 34.

Pood

1. juulist ära anda ühes leiwaahju ja elukorteriga. Teateid saab Pihkwa tän. 35, kellasepalt.

Pood

ära anda ühes elukort. ja leiwaahjuga. Aleksandri tän. 116.

Tüdrukut

wälistöödе peale on tarwis maale. Tulla Uus-Sawi t. 8, krt. 2 kella 4—5 p. l.

Äriteenija,

keskealine meester. wajab teenistust ärisse müüjaks. Pikaajaline praktika koloniaal ja tubaka kauba alal. Olen suuremas firmas teeninud, laialine tutwus linnas ja maal. Tunnistus ja soowitus hea. Palun kirjad saata sõl. kuni 1. juulini. Äriteenija „M. K" all.

Tunde

antakse algebras, geom., trigonom., füüsikas, aritm., Ladina ja Wene keeles ning teistes ainetes. Walm. eksam. Tähtwere tän. 46, k. 3. Rääkida kl. 10—11 h. ja 8—9 õ.

Annan Saksa ja Inglise keele

tunde

ja aitan järele õdigis õppeainetes. Mäe tän. 24, kella 2—5.

Palwekirju

õdigis asjus walmistatakse kiirelt ja korralikult. Tartus, Raatuse tän. nr. 35.

Koolist waba poisile maale

tarja anda.

Küsida Maarjamõisa tän. 9, laup., 27. ja eksmasp., 29. raamatukauplusest.

Soowitakse osta

dusche'i ehk wannitoa

fissesadet. Teat. sõl. „Dusche" ühes hinna äratähendamisega.